

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет філології

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра англійської філології та перекладу

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської філології та перекладу

Тетяна ЗУБЕНКО

“ ”

2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему: **МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
У КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ**

Керівник: доктор педагогічних наук,
професор, завідувачка кафедри
іноземних мов

Гришкова Раїса Олександрівна

(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: Доктор психологічних наук,
професор кафедри психології
Астремська Ірина Володимирівна

(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконала: студентка VI курсу групи 641 М
Сидорова Валентина Дмитрівна

(П.І.Б.)

Спеціальності: 035 «Філологія»

(шифр і назва спеціальності)

ОПП: «Сучасна англійська комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

Миколаїв – 2024 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення	факультет філології
Кафедра, циклова комісія	кафедра англійської філології та перекладу
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	035 «Філологія»
ОПП / ОНП	«Сучасна англійська мова і література і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри англійської
філології та перекладу

_____ Тетяна ЗУБЕНКО

“   ” _____ 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Сидорової Валентини Дмитрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Методичні засади навчання професійної англійської мови майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти

керівник роботи: Гришкова Раїса Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри іноземних мов

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«25» вересня 2024 року № 245.

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) «22 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) згідно з планом кваліфікаційної роботи магістра.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) не планується.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Гришкова Р.О.		
Розділ 1	Гришкова Р.О.		
Розділ 2	Гришкова Р.О.		
Розділ 3	Гришкова Р.О.		
Висновки	Гришкова Р.О.		

7. Дата видачі завдання 26.09.2024**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи	вересень 2024	
2.	Розділ 1. Теоретичні засади навчання професійної англійської мови майбутніх психологів	вересень 2024	
3.	Розділ 2. Методичні основи навчання професійної англійської мови майбутніх психологів	жовтень 2024	
4.	Розділ 3. Практичні аспекти навчання професійної англійської мови студентів психологічних спеціальностей	жовтень 2024	
5.	Висновки	листопад 2024	
6.	Переддипломна практика	07.10 – 20.10. 2024	
7.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків	листопад 2024	
8.	Попередній захист	13.11.2024	
9.	Рецензія на дипломну роботу	02.12.2024	
10.	Захист дипломної роботи	16.12 2024	

Студент

_____ (підпис)

Сидорова В.Д.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

_____ (підпис)

Гришкова Р.О.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	5
1.1. Аналіз програмних вимог щодо володіння іноземною мовою студентами нефілологічних спеціальностей	6
1.2. Навчання професійної англійської мови майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	20
2.1. Методичні принципи професійно спрямованого викладання іноземної мови в університетах	20
2.2. Специфіка навчання професійної англійської мови майбутніх психологів	26
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	32
3.1. Підготовка комплексу вправ для навчання професійної англійської мови майбутніх психологів	32
3.2. Розробка фрагментів занять для навчання професійної англійської мови майбутніх психологів	49
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ	67
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність роботи визначається змінами в системі вищої освіти України, що пов'язані з введенням воєнного стану, переходу до змішаної форми навчання, оновленням змісту навчання професійної англійської мови.

Освітня система повсякденно удосконалюється, орієнтуючись на зміни у суспільстві, викликані тими чи іншими умовами. Зважаючи на вимоги у підготовці фахівців, що постійно змінюються, система навчання має адаптуватися під нові реалії. Підготовка майбутніх психологів в Україні набуває першочергового значення з огляду на ситуацію що склалася в нашій країні в результаті війни, оскільки психологічних послуг потребують як військові на фронті, так і мирне населення по всій території країни.

Методика навчання професійної англійської мови в Україні зазнала значних трансформацій у зв'язку із введенням воєнного стану та запровадженням змішаної форми навчання. Значно збільшується питома вага самостійної роботи студентів. Діалогічне мовлення заміщується виконанням письмових вправ через неможливість безпосереднього спілкування. Змінюється роль викладача: з позиції першочергового джерела знань педагог переходить до статусу радника, що лише допомагає у самостійному осягненні матеріалу. Разом із тим, вимоги до освітньої системи України стосовно реалізації інтернаціональних стандартів навчання лише зросли. Зважаючи на обидва фактори, виникла потреба у створенні нової системи надання знань, що уможливила б не тільки інтеграцію міжнародних моделей викладання до української освітньої системи, надаючи підстави до подальшої асоціації України зі світовим співтовариством, але також могла б вирішити нагальні соціальні та психологічні виклики, спричинені повномасштабним вторгненням Росії.

Оскільки війна все ще триває та частка населення, що психологічно потерпає від наслідків повномасштабного вторгнення Росії, лише збільшується, однією з пріоритетних задач освітньої сфери є задовільнити зростаючу потребу в кваліфікованих психологах.

Професійно спрямоване навчання англійської мови надає можливість майбутнім психологам підвищити свою кваліфікацію через вивчення наукових матеріалів іноземних видавців, уможливлення співпраці з світовими спеціалістами в процесі роботи або здобуття освіти, відвідання міжнародних конференцій, навчання у закладах вищої освіти за кордоном та обмін знаннями з місцевими студентами, а також здобути кращі можливості для професійного розвитку, отримуючи не тільки теоретичні знання, але й шанс використати їх в реальних умовах та накопичити цінний досвід.

Магістерська робота присвячена дослідженню методичних засад викладання професійної англійської мови для майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти та вирішення проблем, створених викликами воєнного часу.

Мета дослідження – виявити та описати методичні засади викладання професійної англійської мови для майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти.

Об'єкт дослідження – процес навчання професійної англійської мови майбутніх психологів з позицій оновлення змісту освіти.

Предмет дослідження – методичні закономірності навчання професійної англійської мови майбутніх психологів в контексті оновлення змісту освіти.

Завданнями дослідження є:

1. описати зміни вимог до викладання професійної англійської мови майбутнім психологам в умовах воєнного стану;
2. виявити елементи оновлення змісту освіти в контексті воєнних дій (дерусифікація, декомунізація, посилення ролі психологічних служб);
3. охарактеризувати специфіку навчання професійної англійської мови майбутніх фахівців сфери психології;

4. розробити комплекс вправ та фрагменти занять онлайн і офлайн для вивчення професійної англійської мови майбутніми психологами.

Для досягнення мети роботи було використано такі методи дослідження: інформаційно-пошуковий метод для узагальнення теоретичного матеріалу з теми роботи; аналіз наукової та методичної літератури з метою дослідження професійно орієнтованих методик викладання англійської мови; контент-аналіз дидактичного забезпечення процесу навчання професійної англійської мови майбутніх психологів; узагальнення змін в організації освітнього процесу у вищій школі; моделювання фрагментів занять з професійної англійської мови; впровадження розробленого комплексу вправ з професійної англійської мови для студентів психологічних спеціальностей.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні нових тенденцій у викладанні професійної англійської мови для майбутніх психологів з позиції оновлення змісту освіти.

Практична значущість роботи полягає в можливості використання розробленого комплексу вправ на заняттях з професійної англійської мови для формування іншомовної компетенції в студентів психологічних спеціальностей 3-4 курсів.

Апробацію результатів дослідження здійснено у формі доповіді на тему «Особливості іншомовної підготовки майбутніх психологів у період воєнного стану» під час засідання секції з іноземних мов на XXVII Всеукраїнській щорічній науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2024: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти», що відбувалася протягом 6 – 10 листопада 2024 р. Тези доповіді опубліковано в збірнику тез конференції.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 79 позицій, з яких 27 іноземними мовами, та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Професійна компетентність робітників будь-якої сфери залежить від якості навчання, що вони проходять. Задля забезпечення країни кваліфікованими кадрами, важливим є впровадити новітні ефективні методики навчання. Володіння іноземною мовою є однією з провідних кваліфікацій працівників різних сфер сьогодення. Саме тому необхідним є дослідити сучасні методики навчання професійної англійської мови у закладах вищої освіти.

Важливим є аналіз викладання професійної англійської студентам нефілологічних спеціальностей, враховуючи у тому числі й нові обставини освітньої сфери, спричинені воєнним станом в країні та перешкодами, що виникли у зв'язку з нинішньою ситуацією. Необхідно висвітлити принципи викладання професійно орієнтованої іноземної мови у вищих навчальних закладах в контексті оновлення змісту освіти. Нині жителі країни, яка знаходиться в стані активної війни, повсякденно перебувають у стані стресу. Велика частка цивільного як населення, а також військові, потребують допомоги кваліфікованих працівників психологічної сфери зараз, як ніколи. Саме тому особливої уваги потребує визначення оновлених методик викладання професійно спрямованої іноземної мови для студентів психологічних спеціальностей, які, орієнтуючись на виклики воєнного часу, відповідали б вимогам до компетенції майбутніх психологів, обов'язком яких стане надання допомоги постраждалому від війни населенню.

1.1. Аналіз програмних вимог щодо володіння іноземною мовою студентами нефілологічних спеціальностей

Якість вищої освіти – це один з основних факторів, що впливають на досвід навчання студентів та готують випускників до викликів в майбутньому професійному житті. Державні стандарти є основою, певним орієнтиром, метою якого є забезпечення якості викладання матеріалу в освітньому процесі. Стандарти не лише скеровують розробку навчальної програми та педагогіку, а й впливають на розподіл ресурсів та оцінку успішності студентів, створюючи умови, актуальні для всебічного розвитку майбутніх фахівців [33, с 18.].

Так само як і державні стандарти, європейські стандарти вищої освіти наголошують на забезпеченні якісного навчання. Одним із основних аспектів, якому ці стандарти приділяють увагу, це орієнтованість навчального процесу на потреби й можливості студента, а також відповідність освіти міжнародним вимогам. Інтегруючи європейські стандарти в розробку систем навчання і використовуючи інноваційні підходи в процесі викладання, українська вища освіта може підняти свій світовий авторитет і дати поштовх вітчизняному розвитку кваліфікованої робочої сили. Задля реалізації такої стратегії, на думку Тарнопольського О.Б., освітня сфера має прагнути до постійного вдосконалення, інвестувати у дослідження навчальної системи та її покращення, а також розвивати міцні партнерські відносини з міжнародними установами [50].

Наразі українські стандарти освіти частково відповідають європейським нормам забезпечення освітою усіх верств населення. Таким чином, будь-який випускник середньої школи має реалістичні шанси вступу до закладу вищої освіти. Проте не можна сказати, що сучасна система вищої освіти в Україні є досконалою: все ще залишається ряд певних проблем, зокрема масовий характер вищої освіти, що може викликати перенасичення на ринку праці, та все ще незадовільнена потреба у висококваліфікованих фахівцях-випускниках ВЗО на конкурентному світовому ринку [18].

Процес інтеграції українських стандартів освітньої системи з європейськими нормами все ще триває. Щоб досягти надання освіти високого рівня, університети повинні надавати перевагу цілісному підходу, який охоплює як академічний, так і особистий розвиток. Запровадження такої системи передбачає створення стимулюючого навчального середовища, сприяння розвитку критичного мислення та заохочення студентів навчанню впродовж життя. Зазначимо, що успіх процесу освітньої інтеграції залежить як від темпу розвитку системи освіти України, так і від фахівців-випускників цієї системи та їхньої готовності розвиватися впродовж наступних років, приймати відповідальні рішення та кар'єрно зростати. Таким чином, гуманістичний підхід до вивчення мови, який акцентує увагу на міжкультурному взаєморозумінні та розвитку особистості, є одним із надважливих аспектів української мовної освіти.

Інвестуючи в покращення методик викладання, що забезпечили б якісну освіту, яка, своєю чергою, озброїла б випускників різних спеціальностей необхідними іншомовними знаннями та навичками, Україна зможе забезпечити своє місце у світовій сфері знань. На думку Мартинової Р.Ю., упроваджуючи інновації та адаптуючись до мінливих потреб світового ринку, Україна зможе позиціонувати себе одним з провідних освітніх центрів Європи [32]. Хоча такі реформи і вимагають комплексного підходу, який стосується різних аспектів вищої освіти, включаючи розробку навчальних програм, підготовку викладачів, дослідження та інфраструктуру, проводячи глобальні реформи в освітній системі, Україна зможе створити можливості для розвитку кваліфікованих фахівців, які є однією з базових вимог для стабілізації економічної сфери країни, і, відповідно, процвітаючого майбутнього громадян [25].

Зважаючи на постійний розвиток освітньої сфери в Україні, що спонукається курсом країни до реалізації європейських стандартів та реалізується в таких законодавчих впровадженнях як Закон України «Про освіту» (2017 р.) [21], та деяких положеннях прийнятого раніше Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) [22], методи та зміст професійного навчання студентів вищих навчальних закладів постійно

змінюються. Яскравим прикладом таких суттєвих змін став перехід від методу накопичення знань до компетентнісного підходу. В таких умовах, важливим стає й іншомовна компетентність, що уможливила б комунікацію фахівців в міжнародній професійній сфері.

Одним із важливих факторів, що забезпечили б розвиток висококваліфікованих спеціалістів, є професійно спрямоване вивчення іноземної мови, зокрема англійської як однієї з найбільш розповсюджених мов.

Еволюція вивчення мови, спричинена глобальним соціально-економічним розвитком, призвела до зміни вимог до кваліфікацій фахівців різних сфер. Так, стандарти знання англійської мови вийшли за рамки загального володіння мовою, щоб задовольнити специфічні потреби професіоналів у різних галузях. Таким чином, як вважають Тарнопольський О.Б., Кожушко С.П., Баранова О.М., Морська Л.І. та ін., вмотивованим стало створити окрему дисципліну – професійну англійську мову, що задовольняла б особливі потреби майбутніх фахівців нефілологічних сфер. Зважаючи на те, що основною задачею вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти є навчити студентів спілкування іноземною мовою у повсякденному, академічному та фаховому середовищі, важливим стало адаптувати зміст навчання не тільки до вивчення загальної лексики для нейтрального спілкування, але також підпорядкувати його унікальним умовам комунікації в професійних умовах.

Як відомо, фахова лексика не є загальноживаною: більша кількість термінів певної галузі є зрозумілою лише для фахівців цієї сфери. Для того, щоб стати кваліфікованим працівником, студенту необхідно не лише оволодіти теоретичним матеріалом та практичними навичками свого фаху, але й досконало вивчити термінологію своєї майбутньої професійної сфери. Як вважає Малихін О.В., на відміну від загальної лексики, професійна «мова» не характеризується літературною правильністю. Для фахової лексики характерно мати граматичні девіації; велика кількість слів в професійній сфері є запозиченнями з інших мов, що не стали розповсюдженими в загальному вжитку [33]. Крім того, вельми розповсюдженими є архаїзми – застарілі слова, що вийшли з повсякденного лексикону, але досить часто

використовуються професіоналами певних галузей: наприклад, фахівці юридичної сфери, політологи, медики та психологи часто мають справу з термінами та скороченнями з латини чи давньогрецької мови, які є мертвими мовами. Вивчення аббревіатур та їх значень в окремій галузі є також важливим: в залежності від сфери, одне й те саме скорочення може мати різне значення, або бути зовсім незрозумілим без належних фахових знань. Саме тому для випускника вищого навчального закладу необхідним є вивчити професійну термінологію, оскільки від цього напряму залежить його затребуваність на ринку праці. Завданням професійної англійської мови як дисципліни є забезпечити майбутніх фахівців знаннями такої професійної лексики і розвинути навички комунікації в специфічному фаховому середовищі.

У таких умовах суттєво змінюються вимоги до викладача. Згідно з дослідженнями вітчизняних фахівців, таких як Тарнопольський О., Сура Н., Гришкова Р.О., Ніколаєва С.Ю., зазначимо, що без специфічних знань, властивим фахівцям певної галузі, викладання іноземної мови педагогом студентам нелінгвістичних спеціальностей втрачає вмотивованість: глибоке вивчення непрофесійного матеріалу стане перешкодою у засвоєнні інформації студентами через їхню незацікавленість, оскільки такий матеріал не матиме для їхньої майбутньої роботи практичного значення. Для того, щоб забезпечити на заняттях з професійної англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей актуальним для їхнього професійного шляху навчальним матеріалом, для викладача важливим стає володіти фаховими знаннями галузі, працівниками якої стануть студенти. Щоб викладати англійську мову студентам нелінгвістичних спеціальностей, загального знання мови стає замало. Разом із тим, значення іноземної мови в професійному середовищі постійно посилюється. Необхідним стає адаптувати зміст навчання англійської мови до новітніх потреб галузі і умов роботи майбутніх фахівців. Відповідно до думки Заболотської О.О., кваліфікований викладач має володіти уміннями і знаннями, необхідними для формування в студентів усіх видів комунікативної компетенції з іноземної мови [18]. Крім того, зважаючи на стрімкий розвиток усіх галузей, та, відповідно, зміну вимог до їхніх фахівців, важливої ролі набуває бажання викладача

професійної англійської мови підвищувати свою кваліфікацію та здобувати нові знання. Необхідною якістю педагога стає відкритість до нової інформації та способів викладання [40]. В нинішній ситуації суттєво посилюється навантаження викладача, оскільки багато існуючих навчальних посібників не відповідає сучасним вимогам. Ми поділяємо думку Кіршової О.В., яка вважає, що педагогу доводиться шукати й розробляти велику кількість навчального матеріалу для занять з професійної іноземної мови, щоб забезпечити якісне вивчення англійської мови, що знайде практичне застосування на майбутньому професійному шляху студентів, а не буде марною витратою зусиль і часу здобувачів освіти [26].

Важливою для педагога є також навички критичної оцінки ситуації і здатність адаптуватися до нетипових умов. Викладачами іноземної мови за професійним спрямуванням стають випускники лінгвістичних спеціальностей. Минулі студенти філологічних факультетів часто мають тенденцію викладати іноземну мову з оглядом на їхній попередній досвід навчання, заглиблюючись в пояснення граматичних та лексичних тонкощів мови (наприклад, принципів використання усіх часів англійської мови). Викладаючи іноземну мову майбутнім спеціалістам не мовних галузей, необхідно акцентувати увагу на засвоєнні здобувачами освіти професійної термінології, розвитку навичок читання, комунікації з іншими людьми та висловленні власних думок, та сприйняття англійської мови на слух [12].

В освітньому процесі також змінюється характер взаємодії студентів і викладача. На думку Ніколаєвої С.Ю., якщо традиційно студент визначався об'єктом, повністю залежним від роботи педагога, то наразі процес навчання переходить до моделі співпраці, де студент є самостійним суб'єктом [19]. Як зазначається в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, здобувач освіти «сам ставить собі мету навчання» і, відповідно, докладає зусиль для її здобуття [19], а викладач є лише помічником, що розробляє стратегію для досягнення студентом навчальних цілей. Таким чином, студент самостійно створює для себе умови навчання, що відповідають особистим цілям: обирає професійний рівень, строки отримання освіти, форму навчання, спеціальність, деякі окремі академічні дисципліни, форму складання

іспитів тощо. Саме від студента залежить темп його навчання та виконання завдань, і, відповідно, якість отриманих професійних навичок. Здобувач освіти стає більш відповідальним за результати вивчення дисциплін, оскільки в сьогоденних умовах дистанційного навчання великої значимості набуває індивідуальна робота поза студентським колективом (наприклад, письмове виконання завдань) та самостійне вивчення й осягнення матеріалу, вважає Малихін О.В. [33]. Крім того, випускник будь якої спеціальності має усвідомлювати, що його компетенція як працівника залежить від його вмотивованості до безперервного вдосконалення власних професійних знань, постійної роботи над собою та практичного застосування вже отриманих навичок і знань, які можуть втратитися через невикористання їх фахівцем. Повторення професійного матеріалу та покращення індивідуальних знань і умінь є основними факторами успіху працівника та його затребуваності на ринку праці.

Хоча вивчення іноземної мови і входить до більшості навчальних програм нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти, нажаль, вітчизняні науковці і методисти приділяють аспекту вивчення англійської мови студентами таких спеціальностей набагато менше уваги, ніж вивченню іноземної мови майбутніми фахівцями лінгвістичної сфери. Саме тому процес навчання професійно орієнтованої англійської мови майбутніх працівників, що не є філологами або перекладачами, довгий час залишався досить недослідженим та недосконалим, зазначає Гришкова Р.О. [12, с. 64]. Водночас, як підкреслюють Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А. та ін. у «Програмі з англійської мови для професійного спілкування», великою є потреба в молодих кваліфікованих працівниках, що «володіють англійською мовою і здатні спілкуватись нею на професійні теми» [4]. Таким чином, дослідження вивчення професійно орієнтованої іноземної мови стає надважливим для сфери вищої освіти.

Такі вимоги стали вирішальними у створенні нового підходу до вивчення англійської мови студентами нефілологічних спеціальностей. Цей спеціалізований підхід, відомий як English for Specific Purposes (ESP), став ключовим компонентом сучасної мовної освіти. Як вважає Тарнопольський О.Б., ESP було розроблено щоб задовольнити потреби фахівців різних спеціальностей [50]. Пристосовуючи навчання

мови до конкретних комунікаційних вимог у різних галузях, ESP підвищує ефективність вивчення мови та пришвидшує професійний розвиток.

Як зазначає Гришкова Р.О. у праці «Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей», структурно англійська мова для спеціальних цілей має такі підрозділи:

- англійська для технічних спеціальностей;
- англійська для бізнесу та економіки;
- англійська для спеціальностей гуманітарної та соціальної сфери;
- англійська для фахівців інших професій [12].

Кожен підрозділ, своєю чергою, розподіляється на:

- англійську для академічних цілей (тобто англійську мову, застосовану науковцями певної спеціальності);
- англійську для фахівців (тобто працівників) окремої професії [12, с.83].

У свою чергу, вивчення професійної англійської мови реалізується через досягнення таких цілей:

- практичної, що розвиває лінгвістичні, соціолінгвістичні та прагматичні здібності студентів для ефективного спілкування в академічних і професійних умовах.
- освітньої, що розвиває загальні знання, навички та здібності, а також прививає студентам мотивацію до навчання впродовж життя, що дозволить їм продовжувати розвиватися професійно, постійно підвищуючи свою кваліфікацію.
- пізнавальної, що залучає студентів до академічної та професійної діяльності, яка сприяє критичному мисленню, вирішенню проблем і прояву творчих здібностей.
- розвивальної, що розвиває здатність до адекватної самооцінки, підвищує мотивацію накопичувати знання та практичні навички, та підвищує впевненість студентів у використанні мови в професійному середовищі.

- соціальної, що сприяє підвищенню міжкультурної обізнаності та здатності ефективно взаємодіяти в різноманітних міжнародних середовищах.
- соціокультурної, що сприяє покращенню розуміння різноманітних культур і суспільств, дозволяючи студентам орієнтуватися в міжкультурних ситуаціях з чуйністю та повагою.

Як вважає Морська Л.І., основними перевагами ESP, порівняно з методикою навчання загального володіння мовою є:

- ефективність навчання: зосереджуючись на відповідних мовних навичках, ESP прискорює засвоєння мови, надаючи майбутнім фахівцям змогу приділити час вивченню саме професійно важливого матеріалу, пропускаючи нерелевантну для фаху інформацію;
- відповідність потребам: лексичний матеріал, викладений за системою ESP, безпосередньо використовується у професійних контекстах, що відповідає вимогам фахівців.
- практичне застосування: заняття ESP фокусуються на розвитку практичних комунікативних навичок, таких як проведення презентації, участь в обговоренні, листування, та написання фахово-орієнтованих праць, що дає можливість студентам досягти успіху в реальних професійних умовах [36].

Крім того, ESP пропонує структурований і цілеспрямований підхід до вивчення мови. Орієнтуючись на мовні потреби конкретної професії, курси ESP зазвичай розроблені таким чином, щоб ефективно відповідати цим потребам. Цей цілеспрямований підхід не тільки економить час і зусилля, але й максимізує потенціал студента у володінні мовою. Методика ESP повсякденно застосовується у вивченні студентами університетів англійської мови по всьому світу [56].

Разом із тим зазначимо, що триваюча війна зумовила значні зсуви у вищій освіті України; цілі і зміст навчання іноземної мови зазнали суттєвих змін у контексті воєнного стану. Піддалася реформам і сфера професійного вивчення англійської мови. Наразі цільне місце в освітньому процесі посідає важливість виховання

стійкості, здатності адаптуватися та сильного почуття національної ідентичності серед студентів.

Ключовою зміною стало посилення уваги до розвитку практичних мовних навичок з акцентом на сценарії реального спілкування. Це включає в себе вдосконалення таких здібностей, як ведення бесід, проведення презентацій, та підтримка міжкультурного діалогу. Платформи онлайн комунікації, такі як GoogleClass та Zoom стали незамінними інструментами, що дозволили проводити заняття дистанційно. Це уможливило здобуття освіти для студентів у будь-якому кутку Землі, сприяючи зручному гнучкому навчанню навіть в несприятливих умовах.

Аналіз програмних вимог щодо вивчення професійної англійської мови засвідчив, що мультимедійні застосунки для виконання завдань, такі як Learningapps, Kahoot та інші, уможливили ефективно засвоєння знань студентами в умовах навчання онлайн, що певним чином компенсувало втрату великої частки роботи в колективі, яка спонукала раніше студентів до активного вивчення матеріалу.

Крім того, навчальна програма адаптується до нових реалій та включати теми, що стосуються поточного контексту. Зважаючи на про-європейський напрямок розвитку країни, для освітньої сфери стало важливим затвердити демократичні та гуманістичні підходи до навчання. Необхідним в сьгоднішній реаліях стало відмовитись від традиційного викладання радянських та пострадянських часів та перейти до новітніх методів вивчення професійної англійської мови, вважає Малихін О.В. [33]. Разом із тим, суттєво змінився зміст освіти: зважаючи на культурний, політичний та соціальний розвиток країни, викладачі закладів вищої освіти відмовляються від раніше розповсюджених підручників, виданих за часів СРСР або створених російськими методистами. Наразі відбувається масова дерусифікація навчальної сфери, що є адекватною реакцією з огляду на реалії сьогодення. Посилюється роль національно-патріотичного виховання, стає більш суттєвою важливістю власної ідентичності студентів. Переосмислюються ціннісні орієнтири та зміст навчання: важливим стає зосередити більше уваги на заохоченні студентів до вивчення країнознавства, адміністративного та економічного устрою держави, що

адаптуються до нових нетипових умов воєнного часу, історії України, та дослідженні останніх подій в країні [23]. Більш розповсюдженими темами для вивчення стають такі теми, як гуманітарна допомога, дії у кризовій ситуації, оскільки в реаліях воєнного стану необхідною стає готовність діяти в нетипових для мирного життя випадках з ціллю зберегти своє життя та життя інших. Важливою також стає тема міжнародних відносин та співпраці з громадянами інших країн, що підкреслює необхідність знання іноземних мов. Такий підхід не тільки забезпечує студентів необхідними мовними навичками, але й виховує почуття громадянської відповідальності, згуртовуючи жителів країни у складний для держави час.

Проте проблеми залишаються. Підтримання мотивації студентів, усунення потенційних психологічних проблем і забезпечення безперервного, зручного доступу до освіти, особливо для тих, хто проживає в регіонах, уражених конфліктом, залишаються серйозними перешкодами.

Отже аналіз програмних вимог щодо володіння англійською мовою студентами нефілологічних спеціальностей дає підстави стверджувати, майбутнє професійного вивчення англійської мови в умовах воєнного стану є досить перспективним, оскільки пов'язане з переосмисленням змісту освіти, позбавленням впливу російськомовних наукових джерел і застосуванням сучасних технологій навчання. Застосовуючи інноваційні методики навчання вивчення іноземної мови, використовуючи сучасні освітні прийоми та сприяючи створенню комфортного навчального середовища, заклади вищої освіти можуть забезпечити студентів можливістю розвиватися та будувати свій професійний шлях у світі, що швидко змінюється.

1.2. Навчання професійної англійської мови майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти

Триваюча війна в Україні суттєво змінила реалії навчання студентів усіх спеціальностей. Відповідно, ці зміни мали вагомий вплив на освіту майбутніх психологів. Для ефективної підготовки фахівців психологічної сфери та розвитку їхніх практичних професійних навичок, що відповідали б роботі в нових реаліях

воєнного положення, стало також необхідним адаптувати зміст занять з мовних дисциплін до викликів сьогодення.

Насамперед, професійно спрямоване навчання іноземної мови має бути підпорядковане оновленню змісту освіти та враховувати специфіку майбутньої роботи студентів. У залежності від фаху, здобувачі освіти різних спеціальностей потребують різних підходів у викладенні матеріалу. Як зазначає Крюкова Є.С. у роботі «Використання сучасних технологій у вивченні іноземної мови», це стосується як базових педагогічних, так і психологічних та організаційно-технологічних засад організації навчання [29]. Не зважаючи на те, що знання англійської мови стає все більш пріоритетним в глобалізованому світі, варто пам'ятати, що основною ціллю студентів психологічних спеціальностей залишається саме вивчення дисциплін, напряду пов'язаних з психологією. Відповідно, студенти не матимуть мотивації вивчати мовні предмети, оскільки іншомовна компетентність є лише другорядною навичкою в їхній професії. Саме тому важливо орієнтуватися на рівень знань англійської мови студентів, їхні фахові знання з психології та поточні теми профільного навчання, а також власні інтереси здобувачів освіти, щоб викликати в них зацікавлення предметом та мотивувати вивчення професійної англійської мови. Щоб виявити особистісні риси студентів, їхні нахили та здібності, та допомогти їм розвинути їх, доцільним є використовувати метод проектів. Важливо також викладати матеріал, який легко застосувати в професійному і повсякденному житті, такі як сталі вирази, мовні кліше, терміни тощо. Таким чином, студенти матимуть змогу особисто переконатися в потрібності знань з іноземної мови, що підтримає їхній інтерес до вивчення професійної англійської.

На думку Астремської І.В., важливим є також емоційно підготувати студентів до психологічної специфіки їхнього майбутнього фаху [2, с. 12]. Зважаючи на те, що вивчення психології не є шкільною дисципліною, ознайомитися з цією професійною сферою до вступу студенти можуть лише поверхнево, вивчаючи літературу на психологічну тематику самостійно. В студентів, особливо початкових курсів, не має чіткого уявлення про професію психолога. Саме тому необхідно поглибити знання

студентів та сформувані достовірну ідею роботи за цим фахом. Допомогти цьому може використання статей та інших матеріалів, що засновані на реальних подіях та розповідають історії реальних людей. Такий підхід допоможе виховати в студентів етичне ставлення до своїх людей з різних прошарків суспільства та допомогти майбутнім фахівцям розібратися зі складними моральними дилемами та забезпечити добробут своїх клієнтів. Розвиваючи етичну поведінку та виховуючи гуманне ставлення в студентів до людей, що звертаються по психологічну допомогу, викладачі сприятимуть не тільки зростанню милосердя в здобувачів освіти, необхідного для роботи в сфері психології, але й загальному розвитку співчуття в суспільстві.

Науковці (Семиченко В.А., Коломінський Н.Л.) вважають, що доцільним є використовувати завдання, що допомогли б відіграти реалістичні життєві ситуації, як, наприклад, рольові ігри [47, 28]. Як зазначає Лисенкова І.П., ефективним способом розвитку професійних навичок є також кейс-метод, що вимагає від студентів вираження власної думки. Такий метод передбачає створення викладачем реалістичних ситуацій та розробку студентами їхнього плану дій в таких умовах. Цей метод також спонукає студентів до самостійного мислення, активної участі в процесі заняття, а також допомагає виявити психологічні особливості здобувачів освіти, завдяки чому педагог може розробити більш специфічну стратегію навчання, що орієнтуватиметься на потреби і здібності студентів [31]. Ми поділяємо думку Гриженко Г.Ю., яка вважає, що для розвитку комунікативних навичок студентів важливо заохочувати роботу над завданнями в групах: подібний підхід допоможе студентам розвинути толерантність один до одного та покращити навички взаємодії, спрямованої на вирішення певної проблеми, що в майбутньому стане у нагоді під час спілкування з клієнтами [11].

Варто пам'ятати, що створення сприятливого психологічного навчального середовища має важливе значення в успіху здобувачів освіти у навчанні. Як зазначає Астремська І.В., щоб вмотивувати студентів вивчати будь-яку дисципліну, важливо створити комфортний психологічний клімат на занятті. Це передбачає справедливий

розподіл уваги викладача поміж студентів для розвитку почуття причетності, спонуку відкритого спілкування, надання можливостей для соціальної взаємодії на занятті, мотивування висловлення власних ідей та думок, використання похвали та зменшення критики для заохочення більш активної участі в роботі [3, с. 15]. Ставлячи пріоритетом психологічне благополуччя студентів, викладач має можливість створити вільне від стресу середовище, що сприятиме вивченню матеріалу та розвитку необхідних навичок.

Необхідною є адаптація навчальної програми до нових реалій життя, пов'язаних із військовим конфліктом. Доцільним є включати в навчальну програму студентів психологічного фаху заняття з англійської мови, орієнтовані на вивчення теми травми війни та її впливу як на військовослужбовців, так і цивільне населення. Вивчення подібних тем англійською мовою значно підвищить компетентність майбутніх психологів, даючи їм можливість поглибити свої професійно психологічні знання та розвинути мовленнєві навички з іноземної мови. Крім того, в умовах повномасштабного вторгнення, коли загарбники знищують надбання культури і науки українського народу, маючи попередню вікову історію привласнення та замовчування відкриттів, зроблених українцями, важливо не ігнорувати цю проблему, а навпаки, спонукати студентів до дискусії на складні сучасні гостро політичні та культурні теми. Такий підхід допоможе розвинути критичне мислення, яке є надзвичайно необхідним для професії психолога, а також підвищити інтерес молодого покоління до здобутків нації та мотивувати сильнішу асоціацію з українським народом, сприяючи ідентифікації студентів себе як громадян держави, та виховуючи почуття відповідальності як жителів країни, що продовжує боротися за свою незалежність після років протистояння загарбницьким нападам країни-сусіда.

Потрібно враховувати, що воєнний стан суттєво вплинув на форму навчання у закладах вищої освіти. Дистанційне та змішане навчання продовжують бути одними з основних методів проведення занять для багатьох студентів різних спеціальностей [51]. Через планові та екстрені відключення світла, набула поширення форма навчання, яка передбачає виконання студентами завдань без безпосередньої взаємодії

з викладачем. У таких умовах досягнення поточного навчального матеріалу з різних дисциплін, у тому числі й професійної англійської мови, все більше залежить саме від старанності студента, його особистих здібностей, індивідуального розподілення часу на виконання тих чи інших завдань тощо. Відповідно, орієнтуючись на поточні умови, викладачам важливо створити такі завдання, що уможливили б якісне, гнучке, та цікаве вивчення необхідного матеріалу незважаючи на незгоди, з якими стикнулося населення країни. Залучення різних віртуальних платформ та використання мультимедіа матеріалів, що зробили б навчання нетиповим та доступним, є необхідним для якісного викладання в студентів дистанційної та змішаної форми навчання.

Підсумовуючи, зазначимо що для якісної підготовки майбутніх фахівців сфери психології, необхідним є адаптувати дидактичний матеріал до вимог воєнного часу та орієнтуватися на педагогічні, психологічні та організаційно-технологічні засади організації навчання. На думку Заболотської О.О., необхідно створити позитивний психологічний клімат на занятті, спонукати студентів до вираження власних ідей, зацікавлювати їх актуальними фахово-орієнтованими матеріалами для вивчення профільної англійської мови, а також виховувати в майбутніх психологів важливі професійні навички, такі як етичне ставлення до клієнтів і стресостійкість [18, с.22]. Як наголошує практичний психолог Астремська І.В., важливо також застосовувати інноваційні методи у навчанні, такі як онлайн-платформи для проведення занять та виконання завдань, для того щоб підтримати інтерес студентів та надати можливість здобувачам освіти, що навчаються дистанційно чи асинхронно, здобути якісні знання. Запровадження такої тактики викладання допоможе сформувати особисті якості та знання, необхідні для роботи в сфері психології [2].

Навчання за оновленим змістом освіти допоможе підготувати кваліфікованих працівників, які зможуть надавати ефективні послуги тим, хто їх потребує. Оскільки світ продовжує стикатися з викликами нового часу, вкрай важливо адаптувати освіту та підготовку майбутніх психологів до нових вимог, щоб створити більш емоційно-стійке, морально-сильне та емпатичне суспільство.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Вирішальним елементом у забезпеченні якісної освіти є методика навчання. Методика навчання є сукупністю методів та технік роботи з студентів, застосованими викладачем під час проведення занять. Від методичних основ навчання напряду залежить компетенція майбутніх фахівців, що спирається на швидке засвоєння нового професійно спрямованого матеріалу та ефективний розвиток фахових навичок. У разі успішності застосованих педагогом методів відбувається підвищення кваліфікації студентів за фахом, що в подальшому матиме позитивний вплив на їхнє професійне життя.

Методи вивчення матеріалу, використанні під час занять, є відображенням цілей та змісту навчання. Задачею методики навчання є адаптуватися до вимог і потреб студентів, забезпечуючи якісну професійно спрямовану освіту.

2.1. Методичні принципи професійно спрямованого викладання іноземної мови в університетах

Глобальне розповсюдження мов, у тому числі англійської, мало неабиякий вплив на підходи у вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти. Якщо раніше володіння англійською мало здебільшого комунікативний характер, з часом підхід до мовленнєвих навичок змінився. Знання іноземної мови стало розглядатися як один зі шляхів отримання професійних знань, що підвищили б компетентність фахівця. Проте, зі зміною підходу постали нові завдання у вивченні іноземної мови. Як зазначає Заболотська О.О., стало зрозуміло, що фахівці різних спеціальностей потребують знань різних «англійських» [18]. Необхідним стало розробити методику викладання, що відповідає б вимогам різних професій та уможливила б фахово-орієнтоване спілкування працівників певної сфери. Зважаючи на відмінності у аспектах спілкування, наприклад, робітників медичних спеціальностей та інженерних, постало нове завдання з розроблення програми вивчення спеціалізованої

англійської мови, яка б, на противагу загальному, неспеціалізованому навчанню іноземної мови, сприяла ефективній комунікації фахівців та включала б вивчення певної професійної термінології.

На думку Кіршової О.В., принципи як методико-дидактична основа визначаються цілями навчання іноземної мови, складають основу підходів до планування курсу з іноземної мови, формування його змісту та методів оцінки результатів, досягнутих у процесі оволодіння мовою. З урахуванням особливостей навчального процесу у ЗВО до таких принципів належать:

- Комунікативно-діяльнісна спрямованість
- Професійна і фахова спрямованість
- Усвідомлення міжкультурних особливостей
- Соціальна поведінка
- Автономне навчання

Як вважає Кіршова О.В., діяльність – це основний принцип для всіх етапів навчання іноземної мови. Студент повинен навчитися залучати знання з різних сфер та оволодівати компетенціями, робочими стратегіями та навичками комунікативної взаємодії для своєї майбутньої професійної діяльності. Діяти комунікативно іноземною мовою означає, що фаховий, методично-стратегічний і соціально-орієнтований аспекти навчання є взаємозумовленими та взаємопов'язаними і мають практичне застосування. Комунікативні вміння необхідно тренувати інтегровано, щоб студенти могли вільно застосовувати їх у реальних ситуаціях. Комунікативно-діяльнісна спрямованість навчання усуває суперечності між природним спілкуванням у соціумі та штучним спілкуванням на заняттях [26, с.10].

Професійна і фахова спрямованість навчання іноземної мови майбутніх психологів налаштовує на те, що майбутні спеціалісти повинні володіти фаховою компетенцією, оскільки фахові знання і вміння зумовлюють відповідну мовленнєву та соціальну діяльність, оскільки спеціальний вокабуляр професії пов'язаний, з

одного боку, зі спілкуванням, типовим для багатьох сфер людської діяльності, а з іншого – із специфічним фаховим спілкуванням.

Усвідомлення міжкультурних особливостей означає, що при відборі навчального матеріалу слід звертати увагу на спільне й відмінне між рідною та цільовою культурами. Заняття з урахуванням міжкультурних аспектів навчає студентів сприймати «чуже», порівнювати «своє» і «чуже», знаходити відповідності та розбіжності. Студенти вчаться виявляти й використовувати національно забарвлені сталі мовні вирази і долати міжкультурні непорозуміння у повсякденних та професійних ситуаціях спілкування..

Соціальна поведінка передбачає виважені стосунки між студентами і викладачами, між студентами як партнерами по спілкуванню, а також стосунки між учасниками спілкування на всіх ієрархічних рівнях. Сюди відносяться постійна пошуково-творча діяльність; взаємодопомога; визнання власних досягнень і досягнень іншого; вміння сприймати критику і критикувати.

Сучасна методика навчання іноземних мов передбачає, що студент перебуває в центрі навчального процесу. Разом з викладачем він впливає на визначення оновленого змісту, перебіг заняття, а також на вибір дидактичного матеріалу.

Заняття повинні активізувати попередні знання і вміння студента, розвивати його здатність до співпраці, творчість, ініціативність; сприяти його активній участі в освітньому процесі; формувати здатність до повноцінної професійної комунікації. Крім того, слід враховувати різну здатність студентів до сприйняття інформації та засвоєння оновленого контенту, пов'язаного з впровадженням воєнного стану, подіями на фронті, проблемами внутрішньо-переміщених осіб тощо.

Автономне навчання в умовах змішаного формату означає, що студенти вчаться засвоювати технології та стратегії навчання, самостійно підходити до вирішення проблем, а також переносити набуті знання і стратегії на інші сфери діяльності. Воно є основою усвідомленого самостійного неперервного навчання і формує гнучку реакцію на можливі професійні зміни [26, с. 23].

Як зазначає Гришкова Р.О., викладання іноземної мови має на меті розвинути в студента комплекс компетенцій, що включають не лише практичні навички спілкування, а й загальні освітні, пізнавальні та соціальні навички. Студенти повинні не тільки вільно спілкуватися іноземною мовою в академічному та професійному середовищі, а й продемонструвати здатність до саморозвитку, критичного мислення та міжкультурної комунікації. Крім того, вивчення іноземної мови сприяє формуванню мотивації до подальшого самонавчання та розвитку інтересу до інших культур [12, с. 72].

Реалізувати вище згадані цілі навчання можна за допомогою втілення актуальних методичних принципів, що передбачають раннє впровадження професійно спрямованого вивчення іноземної мови, використання культурно-орієнтованого навчального матеріалу, що допоміг би студентам сформувати соціокультурну компетентність, застосування вмотивованих вправ на занятті з іноземної мови та дотримання умотивованості мовленнєвої діяльності поміж студентів та у комунікації студентів з педагогом, створенні комфортного психологічного клімату на уроці та адаптації ролі викладача у взаємодії зі здобувачами освіти. Зміст навчання, умотивований вимогами та потребами майбутніх фахівців, складається з компонентів, таких як знання та навички у застосуванні професійно спрямованої іноземної мови, мовленнєвого та лінгвокраїнознавчого матеріалу, а також сфери і ситуації застосування іноземної мови.

Для оволодіння професійною англійською мовою студентам необхідно сформувати й розвинути ряд компетентностей. Список включає мовну та мовленнєву, соціокультурну, дискурсивну, а також стратегічну компетенції. Зважаючи на зміни в освіті, та перехід від фактологічного до культурологічного підходу у навчанні, важлива роль приділяється саме соціокультурному аспекту та національно-культурному компоненту змісту навчання. Необхідним є вивчення культурного, історичного та літературного спадку країн, мова яких вивчається. Важливим також є заглиблення в державний устрій таких країн, а також соціальну ієрархію, особливості соціальної взаємодії та манеру спілкування в професійному та поза професійним

середовищем. Такий підхід зумовить успішне використання іноземної мови майбутніх фахівців у міжнародному суспільстві, допомагаючи розвиватися на професійному шляху.

Ми поділяємо думку Кіршової О.В., яка вважає, що навчання професійної іноземної мови має сприяти розвитку в студентів таких компетентностей:

- вільно й ефективно використовувати іноземну мову для загальнокультурних, професійних, наукових та інших цілей;
- розвинути усі види мовленнєвої діяльності на відповідному рівні;
- доцільно використовувати соціокультурні знання та вміння у міжкультурній комунікації;
- застосувати міжкультурні і країнознавчі знання про світ у професійній діяльності;
- аналізувати і оцінювати власний досвід навчання, володіти навчальними стратегіями, які характеризують автономного студента;
- застосувати власний досвід навчання при здобутті іншомовної комунікативної компетенції у майбутній професійній діяльності;
- вдосконалювати власну іншомовну комунікативну компетенцію шляхом самостійної роботи з аутентичними іншомовними матеріалами;
- демонструвати позитивну комунікацію і впевненість у користуванні іноземною мовою [26, с.27].

Методи у вивченні професійної англійської мови поділяються на такі, що застосовуються педагогом, та ті, що використовуються студентами у вивченні нової інформації. Навчаючись, здобувачі освіти вдаються до методів ознайомлення та осмислення матеріалу, виконання вправ, та самоконтролю отриманих знань. Методи, якими послуговується викладач, орієнтуються на організацію навчального процесу, викладення матеріалу, та контроль засвоєних здобувачами освіти знань. Згідно з класифікацією Євтуха М.Б., викладач може здійснювати навчально-пізнавальну активність за допомогою таких методів, як словесний (приклади: пояснення, розповідь, діалог), наочний (застосування ілюстрацій та демонстрацій для кращої

передачі змісту), практичний (проведення зі студентами вправ), а також методи інтересу (ігри, змагання, ситуативні вправи) та обов'язку (мотивування студентів до вивчення мови через систему заохочень та покарань, а також аргументації важливості дисципліни у професійному житті) [16]. Як вважають Іваніщева В.О., Клименко Л.Й. та інші, контроль засвоєних знань має здійснюватися за допомогою проведення опитувань, письмових тестів, та заліків [45].

Викладач професійно спрямованої англійської мови має зважати на специфічні умови вивчення матеріалу, в яких перебувають студенти різних спеціальностей. Науково-педагогічному працівнику, який вчить іноземної мови і викладає студентам нефілологічних спеціальностей, варто пам'ятати про важливість знання англійської мови в професійному житті майбутніх фахівців у порівнянні з фаховими знаннями, що студенти отримують під час вивчення профільних дисциплін. Педагог має усвідомлювати, що порівняно зі студентами філологічних спеціальностей, такі студенти мають значно менше часу на засвоєння матеріалу. Під час розробки планів занять, викладачу необхідно враховувати брак україномовних сучасних професійно спрямованих навчальних матеріалів та недостатню вмотивованість студентів до вивчення англійської мови. Важливо заохочувати здобувачів освіти до навчання, демонструючи позитивні сторони знання іноземної мови в їхньому майбутньому професійному шляху. Глибокі лінгвістичні аспекти вивчення англійської мови не є актуальними для студентів нефілологічних спеціальностей. Саме тому викладачам потрібно приділяти час пошуку професійно орієнтованої інформації, що перекликала б з фаховими знаннями здобувачів освіти та могла б підвищити кваліфікацію студентів. Необхідно фокусуватися на засвоєнні студентами професійної лексики, розвитку комунікативних умінь та навичок читання і осмислення прочитаного матеріалу, а також формуванні вміння виробляти та висловлювати свою думку. Рекомендовано використовувати позитивне заохочення, тобто похвалу, для того щоб уникнути демотивації у вивченні іноземної мови та сприяти створенню позитивного психологічного клімату на занятті.

Методичні принципи викладання/навчання – це відповідь на питання «як організувати освітній процес?». Методичні принципи навчання професійної англійської мови передбачають орієнтованість освітнього процесу на потреби студентів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей та формування навичок, необхідних для комунікації іноземною мовою в професійній, академічній та повсякденній сфері. Викладачу важливо враховувати специфіку майбутніх професій здобувачів освіти при структуруванні навчального матеріалу та виборі вправ на розвиток навичок володіння іноземною мовою, не забуваючи про цьому про важливість поглиблення міжкультурних і країнознавчих знань для майбутніх фахівців. Необхідно заохочувати студентів до вивчення англомовного матеріалу та спонукати їх до автономії у виконанні завдань і самовдосконалення своїх навичок володіння англійською мовою.

2.2. Специфіка навчання професійної англійської мови майбутніх психологів

Для того, щоб забезпечити майбутніх фахівців психологічного напрямку якісною освітою, необхідно враховувати специфіку професії психолога.

Як зазначає Susan Krauss Whitbourne, почесна професорка психології Массачусетського університету, надважливими рисами професіонала сфери психологіє є:

- навички комунікації в різних ситуаціях;
- покладання на власний досвід і бажання допомогти людям в критичних ситуаціях;
- емпатія, толерантність та співчуття;
- стресостійкість;
- рішучість у наданні допомоги людям, які її потребують [79].

Відповідно, зміст навчання професійної англійської мови має орієнтуватися на розвиток таких рис для формування кваліфікованих фахівців сфери психології.

Важливо також звернути увагу на соціально-взаємодіючу природу фаху психологів, оскільки основною метою цієї професії є забезпечити людей, які опинилися в скрутному становищі, психологічною допомогою. Зважаючи на те, що психологи постійно взаємодіють з клієнтами, які мають проблеми у житті, а також можуть відрізнятися нестабільною поведінкою у силу свого емоційного становища, ця професія може бути досить виснажливою. До того ж, частіш за все, здобувати професію, що поєднана з допомогою людям, вирішують дуже співчутливі студенти. Для таких осіб характерно глибоко переживати за знедолених людей та допомагати їм, витрачаючи свій час та емоційні ресурси, нехтуючи власним психологічним здоров'ям [12]. Така специфіка роботи та особистісні фактори нерідко приводять психологів до професійного вигорання. У свою чергу, вигорання у психологів і психотерапевтів стає причиною зниження продуктивності, частих пропусків на роботі, підвищеним ризиком звільнення, зниження ефективності в житті поза роботою та підвищення ризику розвитку проблем із психічним здоров'ям, таких як депресія [74]. Саме тому, навчаючи майбутніх фахівців сфери психології, важливо приділити час формуванню навичок стресостійкості та вміння розділяти професійне та особисте життя. Викладаючи в студентів психологічної спеціальності, потрібно наголошувати на тому, що їх основною задачею є не лише виразити співчуття, а надати професійну психологічну підтримку та навчити клієнтів самостійно регулювати власний емоційний стан. Проте, важливо розвивати в майбутніх психологів емпатію та толерантність, оскільки на своєму професійному шляху вони зустрінуть безліч різних людей, кожному з яких вони мають надати психологічну допомогу, в незалежності від переконань цих осіб та їхніх життєвих обставин.

Вивчаючи іноземну мову, студенти психологічних спеціальностей мають не тільки розвивати свої загально комунікативні навички, але також створювати базу професійно орієнтованих знань. Саме тому необхідним є забезпечити студентів фахово спрямованими матеріалами для вивчення під час занять з професійної англійської мови. В першу чергу, викладач має впровадити вивчення наукової літератури іноземною мовою, оскільки читання є одним з основних джерел накопичення знань. Для цього педагог може використовувати як психологічні

посібники, так і короткі медичні або популярно-психологічні статті. Доцільно вивчати новини у сфері психології з міжнародних англомовних джерел, якими майбутні фахівці зможуть послуговуватись за умови високого рівня володіння англійською мовою. Важливим є використовувати перевірені джерела, оскільки вивчення застарілої або неправдивої інформації лише нашкодить майбутнім психологам да поставить під сумнів їхню кваліфікацію. Підвищити навички сприйняття матеріалу допоможуть вправи на опрацювання прочитаної інформації. Необхідно будувати професійно спрямований лексичний корпус знань з професійної англійської мови, що найкраще зробити саме використовуючи необхідні для запам'ятовування лексичні одиниці в текстах для читання на заняттях або в домашній роботі. Варто враховувати важливість самостійної роботи з текстом для розвитку впевненості у власній спроможності і здатності зрозуміти англомовне повідомлення. Для напрацювання навичок самостійного пошуку та комунікації, доцільним є запровадження завдань на підготовку доповідей про відомих психологів, новітні методи роботи з клієнтами тощо.

Для удосконалення навичок аудіо сприйняття й одночасного розвитку мовленнєвої компетентності, викладач може використовувати короткі інформативні відео-матеріали на психологічну тематику. Не варто забувати також компетентність у письмі майбутніх психологів: написання есе на професійно спрямовані теми допоможе студентам як поглибити свої знання з фаху, так і навчитися формувати свою думку і лаконічно доносити її, що також важливо для комунікації іноземною мовою та написання власних наукових праць англійською мовою. Доцільним є давати письмові завдання на виконання самостійно та в групах, одночасно розвиваючи як індивідуальні навички студентів, так і допомагаючи їм розвинути навички роботи в команді та загальної комунікації, необхідної для психологів. Важливим є також проводити роботу над помилками щоб розвинути в студентів навички до самокритичності і вміння визнавати свої помилки та самовдосконалюватися.

Вправи на говоріння та діалогічні завдання також є надзвичайно важливими, оскільки можливість висловити свою думку та зрозуміти ідею співрозмовника

необхідні для роботи з клієнтом. Доцільно заохочувати студентів до усної дискусії тем на уроці та впроваджувати вправи на усну комунікацію англійською мовою між студентами. Особливо вдалим вправами є рольові ігри, що допомогли б здобувачам освіти опрацювати реалістичні професійні ситуації та розробити тактику дій в академічному середовищі.

Повномасштабне вторгнення спричинило низку проблем в соціальній та економічній сферах. Через бойові дії велика частка жителів країни зіткнулася з такими проблемами, як вимушене переміщення, безробіття й бідність. Особливо трагічними обставинами, що стали реаліями для українців, також стали життя на окупованих територіях та поблизу проведення бойових дій, втрата друзів та близьких через агресію Росії, перебування на фронті, втрата побратимів та утримання в таборах військовополонених. У таких умовах різко зростає попит на кваліфікованих фахівців психологічної сфери, які надали б можливість цивільному населенню країни, яке постраждало від війни, і військовим, які брали участь в бойових діях, подолати труднощі, спричинені пережитими травматичними досвідами, стабілізувати психологічний стан, навчити ментально адаптуватися до нових реалій життя в умовах воєнного стану, та реабілітуватися й реінтегруватися в сучасне українське суспільство.

Необхідним є озброїти майбутніх спеціалістів сфери психології актуальними навичками і знаннями, що відповідають складним умовам воєнного стану, та задовольняють такі потреби як:

- Надання психологічної допомоги постраждалому цивільному населенню, що зіткнулося зі значними проблемами в повсякденному житті в умовах воєнного стану, а також отримало психологічні травми внаслідок воєнних дій.
- Підтримка психологічного стану військовослужбовців, що включає реабілітацію військових з посттравматичним синдромом, спричинену участю в бойових діях, а також підтримку військових на фронті (надання

психологічної допомоги військовим, що зазнали стресу через перебування далеко від дому, зміну звичного ритму життя тощо).

- Підвищення ефективності військових структур за допомогою надання ефективних порад з формування психологічно міцної верхівки та створення згуртованої команди, а також надання солдатам порад з управління стресом.

Для забезпечення майбутніх спеціалістів якісною освітою важливо дослідити нові реалії життя в контексті воєнного стану та розробити методики навчання іноземної мови, що відповідали б таким умовам. Разом із тим, варто зазначити, що в умовах воєнного стану не всі студенти можуть мати доступ до очної форми навчання; малодослідженим залишається феномен змішаної та онлайн форми навчання, а також асинхронної системи здобуття знань. Також одним з нових аспектів навчання в умовах повномасштабного вторгнення залишається техніка викладання за допомогою онлайн-платформ та інтерактивних мультимедійних завдань. Тому, у сучасному навчанні професійної англійської мови для майбутніх психологів необхідним є розробляти вправи, що уможливають засвоєння знань та навичок студентами як онлайн, так і очної форми навчання.

Тож, специфіка навчання професійної англійської мови майбутніх психологів полягає в тому, що на відміну від майбутніх фахівців комп'ютерних наук, економістів чи правознавців, психологи щоденно зіштовхуються з особистими проблемами різних людей. Тому на заняттях з професійної англійської мови викладач має приділяти час розвитку таких професійних якостей, як співчуття, емпатія, толерантність, та стресостійкість. Важливо виховувати в майбутніх психологів терпимість та доброту до оточуючих, щоб спонукати майбутніх фахівців розвиток розуміння для подальшої роботи з клієнтами з різних верств населення та з різними психологічними проблемами. Необхідно навчити студентів психологічних спеціальностей розмежовувати професійне та особисте життя для того щоб запобігти негативному впливу персональних негараздів клієнтів на ментальний стан психолога та не допустити вигорання працівника, яке є дуже розповсюдженим серед робітників сфери психології. Завдання з професійної англійської мови мають не тільки

допомогти вдосконалити професійні навички здобувачів освіти, а й поглиблювати їхні фахові знання, уможливліючи вільну комунікацію на повсякденні, академічні та професійні теми іноземною мовою, читання й осягнення англомовних текстів, а також написання текстів англійською мовою.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Практичні аспекти вивчення професійної іноземної мови майбутніми психологами тісно пов'язані зі нововведеннями в процесах освітньої сфери, зумовлених воєнним станом. Зміни в практиці викладання англійської мови для студентів усіх спеціальностей, у тому числі нефілологічних, до яких належить і професія психолога, зумовлені викликами воєнного часу, такими як нетрадиційна форма навчання (дистанційне і змішане проведення занять), посилення ролі індивідуальної роботи студентів, адаптація змісту навчання до нових реалій життя під час війни тощо.

Якість освіти майбутніх працівників психологічної сфери напряму залежить від практичних аспектів навчання професійної англійської мови, о знання іноземної мови надає студентам можливість для підвищення власної кваліфікації та здобуття професійно необхідних знань. Практичні заняття з англійської мови допомагають здобувачам освіти як досягнути важливий навчальний матеріал, так і виховати необхідні професійні якості (такі як здатність до самокритичності, співчуття тощо) і розвинути навички комунікації, висловлення власної думки, та планування, що є незамінними в галузі психології.

3.1. Розробка комплексу вправ для навчання професійної англійської мови майбутніх психологів

Оновлення змісту навчання професійної англійської мови майбутніх психологів, зумовлене, зокрема, воєнним станом в Україні, що вплинув на більшість сфер життя цивільного населення. Суттєвих змін зазнала й освітня сфера. Нові умови здобуття вищої освіти для студентів психологічних спеціальностей потребують нових практичних рішень не тільки для забезпечення студентів якісною освітою, але й для того, щоб гарантувати випуск висококваліфікованих працівників, оскільки населення

України, як мирне, так і військове, сьогодні як ніколи потребує професійної допомоги високого рівня від компетентних фахівців психологічної сфери.

Для розробки завдань для вивчення англійської мови студентами психологічних спеціальностей, в першу чергу, важливим було дослідити специфіку цієї професії, визначити особливі уміння й знання з професійно спрямованої іноземної мови, якими має володіти висококваліфікований працівник психологічної галузі. Необхідним стало створити вправи, зміст яких відповідав би вимогам до таких фахових умінь і знань майбутніх психологів з професійної англійської мови.

Іншомовна компетенція майбутніх фахівців передбачає досягнення студентами таких її складників, як стратегічна, соціокультурна, мовна та мовленнєва компетенції. Мовний аспект іншомовної компетенції визначається в володінні здобувачами освіти лексичними, граматичними, орфографічними, фонетичними навичками з англійської мови. Згідно мовленнєвого аспекту іншомовної компетенції, необхідним під час занять з професійно спрямованої англійської мови є розвивати в студентів навички роботи з текстом, тобто прочитання матеріалу та його досягнення, навички власне мовлення, а саме висловлення власних думок, ораторські вміння для проведення доповідей та навички комунікації іноземною мовою у повсякденному, академічному й професійному середовищі, та письмові навички, що передбачають написання текстів, листування, заповнення документів тощо англійською мовою без лексичних й орфографічних помилок та з урахуванням граматичних структур мови. Що стосується стратегічного аспекту іншомовної компетенції, то він передбачає мисленнєвий добір актуальних для ситуації лінгвістичних одиниць для вираження конкретної думки вербально, передачу змісту думки у відповідний до ситуації спосіб, а також компенсацію відсутніх знань з іноземної мови за допомогою комунікативних стратегій задля забезпечення зв'язного та логічного вираження думок в природному темпі без затяжних пауз в реальному спілкуванні. Соціокультурний елемент іншомовної компетенції виражається в володінні знаннями про особливості комунікації в інших країнах та відповідну адаптацію мовлення та письма під прийняті норми в іноземному суспільстві.

Для формування в студентів відповідних компетенцій, потрібним є надання необхідних знань та розвиток важливих професійних навичок. Для цього, під час занять з професійно спрямованої англійської мови, викладач повинен забезпечити студентів вправами, що закріплять навчальний матеріал в пам'яті здобувачів освіти та розвинути вміння користуватися ним, тобто висловлювати власні ідеї, підтримувати діалог, читати й розуміти запропоновані тексти, сприймати англійську мову на слух та вільно користуватися навичками написання іноземною мовою тощо. Для досягнення цих цілей доречним є розробити такі вправи, які передбачають усну дискусію певних тем з партнером або групою, індивідуальні доповіді студентів, рольові ігри, ситуативні вправи, завдання з аудіювання, тощо. Такі завдання дозволять поглибити досвід практичного користування англійською мовою в студентів, та допомогти їм засвоїти лексичний матеріал і довести навички відтворення ідей не рідною мовою до автоматизму, розвинути здібності до імпровізації та впевненої комунікації, підвищуючи зацікавленість студентів у вивчення дисципліни.

Також слід звернути увагу на фактичні зміни в процесі навчання у вищих навчальних закладах, зумовлені воєнним станом в країні. Велика кількість студентів наразі здобуває освіту в дистанційному форматі, що часто робить складнішим або й зовсім унеможлиблює виконання завдань дискусійного характеру. Наразі, суттєво підвищилась роль індивідуальної роботи студентів. Тому важливим є приділити увагу й завданням, які студенти можуть виконувати без залучення інших осіб: вправи на опрацювання тексту, перевірку лексичних знань, індивідуальні завдання для перевірки навичок аудіо сприйняття, письмові вправи-есе. Необхідною є і адаптація навчальних матеріалів до сучасних реалій життя в Україні: тематика завдань має включати обговорення останніх подій, виховання патріотизму в студентів, наголошувати на важливості професії психолога в подіях сьогодення.

Під час дослідження було розроблено систему завдань, та фрагменти занять, розраховані на офлайн та онлайн форми навчання. Кожен фрагмент заняття включає в собі завдання на окрему тему для вивчення професійно орієнтованої англійської

мови студентами психологічних спеціальностей. Розроблені нами завдання можна класифікувати за такими типами:

- Multiple choice
- True/false
- Error corrections
- Match the word with its definition
- Find synonyms/antonyms
- Find a spare word
- Fill the gaps
- Translate the following words
- Combine the words to make word combinations
- Complete the word-building table
- Discuss a topic with your partner
- Express your opinion.

Наведемо приклади розроблених вправ:

Multiple choice

Task 1

Fill the gaps in the text with appropriate words.

Phobia is an intense, 1._____ fear of a certain situation, thing, place, or activity. Phobias can 2._____ affect one's life. Many individuals become socially 3._____ because of their 4._____ of communication with people. Some people even have panic 5._____ when they encounter the object of their phobia, which can cause 6._____ heart rate, sweating, trembling, and 7._____ of breath. If you have a phobia that negatively affects your life quality, you should seek 8._____ help.

1. a) irreversible   b) irresistible   c) irrational
 2. a) significantly   b) slightly   c) slowly

3. a) accepted   b) isolated   c) judged
 4. a) desire   b) need   c) fear
 5. a) strike   b) attack   c) raid
 6. a) rapid   b) resting   c) resentful
 7. a) absence   b) loss   c) shortness
 8. a) individual   b) special   c) professional

Task 2

Complete sentences by choosing an appropriate word.

1. His mother's death was very _____ for him; I don't think he ever recovered from it.
 a) traumatizing   b) awful   c) disturbing   d) dangerous
2. She _____ too often these days; I think she has depression.
 a) screams   b) fights   c) cries   d) argues
3. She has arachnophobia, that's a scientific term for _____ of spiders.
 a) scare   b) panic   c) hate   d) fear
4. She got better when she began taking medication to manage her bipolar _____.
 a) illness   b) sickness   c) disorder   d) incapability
5. Any small mistake annoys him; he's a very _____ man.
 a) irritable   b) angry   c) cruel   d) impatient
6. She realized the environment at her workplace was too _____, so she chose to quit to avoid a burnout.
 a) eventful   b) demanding   c) cold   d) stressful

Task 3

Choose appropriate words to complete the idioms in these sentences.

1. She doesn't like talking about the incident: it left her _____ for life.
 a) afraid   b) scared   c) scarred   d) paranoid
2. I think the reason why he can't move on and date someone again is that he's _____ by the past.
 a) shocked   b) haunted   c) beaten   d) unnerved

3. Nowadays he's very gloomy, nothing like a cheerful guy I knew. I'd say he's a shell of a(n) _____ he used to be.

- a) man   b) character   c) human   d) person

4. Depression is a very exhausting condition. You always feel like you're lost in the _____ and there's no hope to get out.

- a) forest   b) shadows   c) past   d) darkness

5. Seeing her sad feels like a weight on my _____ ; I hope she gets better soon.

- a) neck   b) shoulders   c) head   d) arms

6. I feel like I healed and finally _____ a new leaf.

- a) turning   b) growing   c) finding   d) searching

True/false

Task 1

Define whether the statements below are true (T) or false (F)

1. Schizophrenia is a hereditary condition.
2. Depression always occurs after a major traumatizing event in the individual's life.
3. Psychologists can prescribe medication if needed.
4. Phobias are rational fears that have no impact on one's quality of life.
5. Panic attacks can cause sweating, trembling, and rapid heartbeat.
6. You can control anxiety symptoms by performing breathing exercises.
7. Most psychological disorders do not require medication and can be managed by a person's willpower.
8. Abbreviation "PTSD" means "post-transition stress disorder."

Task 2

Define whether the statements below are true (T) or false (F)

1. Melancholic people are extraordinary cheerful and social.

2. It is difficult to imagine a patient choleric person.
3. Reliability is not a strong suit of phlegmatic people.
4. Individuals with a melancholic type of temperament tend to be very creative.
5. Sanguine people are very friendly and usually have many acquaintances.
6. People with sanguine personality type are a definition of hotheaded.
7. Phlegmatic individuals are never boring to be around.
8. It can be difficult for choleric people to restrain themselves from starting a conflict.

Task 3

Define whether the statements below are true (T) or false (F). Correct the statements if necessary.

1. The war in Ukraine had significant impact on mental health of Ukrainians.
2. It is common in Ukraine to visit a psychologist.
3. Only people who were held hostage experience post-traumatic stress disorder (PTSD).
4. Most traumatized by war individuals received free professional psychological help.
5. Civilians need professional attention to heal from trauma much more compared to people in military structures.
6. PTSD can cause panic attacks and elevated anxiety.
7. Many traumatized people have insomnia, persistent bad mood, and high irritability.
8. Often PTSD symptoms are managed by medication.

Error corrections

Task 1

Find mistakes in the following sentences and correct them.

1. I don't have a depression, I just feel bad today.
2. I left my sleeping pills on table, can you bring them?
3. She were more social before the accident.
4. Does you're daughter still have panic attacks?
5. He had insomnia, that tortured him for years.
6. I didn't know she suffer from PTSD (Post-traumatic stress disorder).

Task 2

Find mistakes in the following sentences and correct them.

1. Its unbearable how energetic he is.
2. He is a brave young man, is he?
3. She is more optimistic then usual.
4. Lydia is very kind, she like helping other people.
5. I don't think he can get even more lazy than he is.
6. Creative people always has this spark in their eyes.
7. Ask Daniel for help, he is generous man.
8. I can't trust him, he is unreliable.

Task 3

Find mistakes in this paragraph and correct them.

Melancholics are easily triggered individuals: it is easy upset them accidentally. Therefore to be friends with a melancholic you need to learn about their boundaries first. Ask your friend about things, that they like and dislike. Have a deep conversations more often to understand each other better. Also don't forget to give your friend a space: sometimes melancholics need to stay alone for a while to restore energy.

Match the word with its definition**Task 1**

Match the word with its definition.

1. Social
2. Creative
3. Determined
4. Spontaneous
5. Well-organized
6. Caring

- a) Able to plan and arrange things efficiently
- b) Able to think in new ways
- c) Acting quickly and without planning
- d) Always thinking about the future
- e) Concerned about the needs of others
- f) Enjoying the company of others
- g) Having a strong desire to achieve something

Task 2

Match the word with its definition.

1. Anxiety 2. Depression 3. Insomnia 4. Aggression 5. Irritability 6. Stigma	a) A condition characterized by extreme sadness. b) A mark of disgrace associated with a particular circumstance, quality, or person. c) A persistent feeling of worry or fear. d) A state in which a person is easily irritated or impatient. e) Difficulty falling asleep or staying asleep. f) Hostile behavior toward others.

Task 3

Match the word with its definition. One of the definitions is spare.

1. Mental health 2. Disorder 3. Stress 4. Psychologist 5. Burnout 6. Trauma	b) A feeling of being worried or overwhelmed. c) A professional who helps with mental health. d) A state of psychological well-being. e) A very upsetting or shocking experience.
- a) A feeling of being very tired and stressed from work.

- f) An issue with your psychological well-being.

Find synonyms/antonyms

Task 1

Find a synonym to each word from the list below. Use a vocabulary or other resources if needed. Write a sentence with each of the synonymous words you find.

1. Anxiety	7. Well-being
2. Medication	8. Self-care
3. Panic	9. Hope
4. Stress	10. Resilience
5. Depression	11. Recovery
6. Therapy	12. Support

Example: Stress – pressure.

She quit her old job because she couldn't work under pressure.

Task 2

Match words on the list below with their antonyms and synonyms from the word bank.

1. Therapist	5. Conscious
2. Empathetic	6. Progress
3. Positive	7. Effective
4. Complex	8. Supportive

Word bank: Advance, aware, complicated, psychologist, critical, decline, efficient, helpful, insensitive, negative, optimistic, patient, simple, unconscious, understanding, useless.

Find a spare word

Task 1

Find a spare word in the following sentences. Write the correct versions of the sentences.

1. I thought I had a depression, but it looks like I didn't, after all.
2. She was more social before psychological and mental state declined.
3. He has a quite very unusual disorder.
4. His panic attacks were always very sudden and unexpected.
5. I take medication to manage the anxiety.
6. Her health declined quickly and rapidly.

Task 2

Find a word that doesn't fit in each line of adjectives. Write sentences using five spare words of your choice.

1. Relaxed, rested, stressed, calm.
2. Friendly, tidy, kind, understanding.
3. Happy, ecstatic, excited, excluded.
4. Bright, lively, energetic, active.
5. Determined, deceitful, ambitious, hardworking.
6. Reserved, introverted, withdrawn, compassionate.
7. Empathetic, creative, sensitive, humane.
8. Cool, clever, smart, intelligent.

Task 3

Find a word that doesn't fit in each sentence. Rewrite sentences using a word that fits the context.

1. She was a lovely girl: very polite, considerate, and uncaring.
2. He was famous for his good nature: everyone described him as a generous, impatient, empathetic person.
3. He never was a quiet boy; always full of energy, reserved with his friends, and ready for adventures.
4. Stress, anxiety, and rest affected her health negatively.

5. Bad mood, cheerfulness, insomnia, and irritability can be symptoms of an underlying health issue.
6. Phobia is a persistent, rational, strong fear, connected with certain objects and situations.

Fill the gaps

Task 1

Fill in the gaps with the most appropriate word from the word bank.

sensitive anxious hardworking cheerful hotheaded social inattentive artistic

1. Samantha was a nice person to have around: always _____ and never pessimistic.
2. Rational Elise didn't like Carol: in her opinion, this girl was too _____ and rash.
3. You need to be very _____ to get this position.
4. My paintings never look good. Maybe, I'm just not a(n) _____ person.
5. She is not that _____, so it's difficult to offend her with an innocent joke.
6. I'm so _____! What if I didn't pass this test?
7. If you don't focus, you can lose this job. Our boss hates _____ people.
8. He knows many people, he's very _____.

Task 2

Fill the gaps in the text with appropriate words.

Ongoing war, which started in 2014, as well as the full-scale 1. _____ that begun in 2022, significantly worsened 2. _____ state of people, living in Ukraine. These tragic 3. _____ resulted in deaths of thousands of civilians, left many people wounded or psychologically 4. _____ due to experienced violence. Many Ukrainians were taken hostage, imprisoned or forced to work for occupying 6. _____. A great number of Ukrainian citizens became refugees in other countries or 7. _____ displaced people. These conditions contributed to the development of post-traumatic 8. _____ disorder of a profound number of civilians.

1. a) war   b) invasion   c) conflict

2. a) mental   b) psychiatric   c) daily
3. a) situations   b) occasions   c) events
4. a) scarred   b) scared   c) afraid
5. a) brought   b) considered   c) taken
6. a) forces   b) strengths   c) powers
7. a) externally   b) internally   c) eternally
8. a) burnout   b) depression   c) stress

Task 3

Fill the gaps in the sentences with words, formed from adjectives in the braces.

1. It's not an easy decision; a choice like that requires great _____ (brave).
2. She moved his heart with her compassion and _____ (kind).
3. _____ (stupid) never run in their family: all family members were exceptionally smart.
4. He was famous for his _____ (generous): he donated large sums to many charity institutions.
5. Don't let his _____ (pessimistic) get to you, everything is going to be alright.
6. Mediation helps people relax and enter the state of _____ (calm).
7. All this hard work isn't scary as long as you have _____ (determined).
8. _____ (optimistic) is a quality you need the most during hard times.
9. I will take this into _____ (considerate).
10. _____ (confident) is very important to make a good impression at the interview.
11. She doesn't rely on anyone; she values her _____ (independent).
12. This task allows contestants to show their _____ (creative).

Translate the following words

Task 1

Translate the following words and word combinations into Ukrainian.

Temperament, action, restraint, to admire, argument, inattentive, spontaneous, a turn-off, thoroughly weighted, sudden, increased anxiety, personal charm, surroundings, confidence, to inspire, bright, calm, creative, determination, experience, spurts of energy, a starting point, energetic nature.

Task 2

Match the English term with its Ukrainian translation:

1. irritability	a. тривога
2. poor sleep	b. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
3. bad mood	с. поганий сон
4. tension	d. вимушені переселенці
5. anxiety	e. дратівливість
6. WHO	f. сильний психологічний стрес
7. civilians	g. посттравматичний стресовий розлад
8. displaced people	h. психічні розлади
9. post-traumatic stress disorder	i. національна телефонна лінія підтримки
10. depression	j. напруженість
11. severe psychological distress	k. цивільні особи
12. mental disorders	l. депресія
13. national helpline	m. поганий настрій

Task 3

Translate this paragraph into Ukrainian. Use a vocabulary or other resources if necessary.

Insomnia is a condition characterized by a person's inability to fall or stay asleep. Different things, such as stress, poor sleeping habits, mental and physical health conditions, and intake of certain medications, can cause it. Insomnia can cause many inconveniences. People with

poor sleep quality tend to be inattentive, irritable, and easily upset. If you have insomnia that significantly affects your life, you should try changing your sleeping habits or refer to a specialist to resolve the problem.

Combine the words to make word combinations

Task 1

Connect the words to make word combinations.

1. internally	a) attack
2. panic	b) disorder
3. post-traumatic stress	c) displaced people
4. mental	d) health
5. underlying	e) issues

Task 2

Connect the words to make word combinations. Write sentences with word combinations you created.

1. personal	a) point
2. thoroughly weighted	b) nature
3. spurts of	c) energy
4. energetic	d) decision
5. starting	e) charm

Complete the word-building table

Task 1

Complete the table with the correct forms of the words.

Verb	Noun	Adjective
		Irritable
	Experience	

To suspect		
	Struggle	
		Survivable
To traumatize		
		Triggering
	Thought	

Task 2

Complete the table with the correct forms of the words. Build five sentences with five new forms of your choice.

Verb	Noun	Adjective
	Panic	
		Rational
To fear		
To sleep		
		Suffering
	Anger	
		Upset
To forgive		

Discuss the topic with your partner

Task 1

Discuss the following questions with your partner.

- What personality traits do you know? What personality traits does your partner know? Create a list of personality traits consisting of 10-15 positions with each other's help.
- Describe your partner's personality using this list and ask them to do the same. Do you agree with each other's judgment? Why?

- Describe yourself to your partner using your list of traits. Do they see you this way? Think about the reasons why you and other people can see your personality differently. Share your thoughts with your partner.

Task 2

Discuss the following questions with your partner.

- Do you know what depression is? What are common signs of depression? Discuss it with your partner.
- Think about the reasons why people get depressed. Discuss them with your partner and create a small list of common causes of depression together. Present it to the rest of the group.

Task 3

Discuss the following questions with your partner.

- Do you know what post-traumatic stress disorder is? Ask your partner if they do.
- What events can cause PTSD? Discuss with your partner how PTSD can affect a person's life.
- Discuss with your partner how a person with post-traumatic stress disorder can manage their condition. Whom this person must refer to? What can a specialist do for this person?

Express your opinion

Task 1

Express your opinion.

- What can cause stress? What lifestyle causes the most stress, in your opinion?
- How can stress affect a person? Has stress ever affected you? Describe your experience.

- Think about the most efficient ways to manage stress and share your opinion with the group.

Task 2

Express your opinion.

- What is phobia? Is it rational?
- Do you believe that phobias affect a person's life significantly? If yes, then how exactly?
- Do you have any phobias? Which ones? Why do you think you have them?
- Is there a way to fight phobias? What do you think can help people manage their fears?

Task 3

Express your opinion.

- Why are psychologists needed? What are the primary responsibilities of a psychologist?
- Which personality traits are necessary to become a good psychologist?
- Why did you decide to become a psychologist? Share your dreams and goals regarding your future career path.

Розроблені приклади вправ можна застосувати як для індивідуальної письмової та усної роботи студентів, так і парної та групової роботи здобувачів освіти. Завдання передбачають розвиток письмових навичок студентів з професійної англійської мови, поглиблення фахового лексичного запасу та вдосконалення уміння вести монологи та діалоги іноземною мовою на професійні, академічні та повсякденні теми.

3.2. Розробка фрагментів занять для навчання професійної англійської мови майбутніх психологів

- I. Фрагмент заняття з професійної англійської мови для студентів-психологів 4 курсу, які навчаються офлайн.*

Тема заняття: Types of Temperament

Мета заняття: розвиток лексичних, дискурсивних та спонтанного говоріння й перекладу на тему Types of Temperament.

Вид заняття: практичне заняття в аудиторії

Цілі заняття: практична/дидактична: засвоєння студентами нової тематичної лексики; розвиток діалогічного говоріння та комунікації, читання й аналізу прочитаного, а також навичок письма; виховна: сприяння вивченню навчального професійно-орієнтованого матеріалу англійською мовою.

Методи навчання: презентація, індивідуальна робота, робота в парах, робота в групах, частковий переклад тексту.

Зміст заняття:

1. Організаційний момент. Привітання, перевірка присутніх.
2. Вступне слово викладача щодо теми, мети і завдань заняття.
3. Робота з навчальним матеріалом: повторення граматики, робота з текстом, післятекстові вправи, самостійна робота студентів (4-5 хвилин).
4. Завершення заняття. Підведення підсумків, настанови щодо домашнього завдання.

Starting Up

- Do you know what temperament is? Try to define this term.
- Do you know your temperament type?
- Have you met people with a prominent temperament type? Describe these people.

Task 1

Read this text. Answer the questions after it.

Temperaments: Four personality types

Temperament is a feature of our personality that determines our behaviour, emotional reactions, and thinking processes. It does not change much with age. However, understanding it can significantly affect our lives.

The classical theory of temperament identifies four main types: choleric, sanguine, phlegmatic, and melancholic. These types describe a range of personality characteristics that can show in a different way.

For instance, choleric people are people of action. They are impulsive and determined. Their emotions are bright and stormy. They often become leaders, as their energy and confidence inspire others to act. They can make decisions quickly. However, they often lack restraint; as a result, they have difficulty controlling emotions and often have conflicts with others. The choleric personality type is a definition of hot-headed. Nevertheless, many people admire their energetic nature.

Sanguine people are cheerful, sociable, and optimistic. They easily make new friends, have a wide circle of communication, and are always ready for new adventures. Compared to choleric people, they are not as energetic. Fortunately, they are more patient and can easily avoid arguments. Sanguine people tend to learn new things quickly. However, as they pay attention to many details all at once, they might be inattentive sometimes.

Phlegmatic people are calm and balanced. However, one might say that they are way too calm. Sometimes, the lack of energy spurts and thoroughly weighted decisions they make become a turn-off for spontaneous people. Phlegmatic people have difficulty adapting to new conditions. Despite being considered boring sometimes, they have many positive sides: they are reliable, patient, and can pay attention for long hours. People with this

temperament type are not prone to sudden changes in mood and always remain calm even in difficult situations.

Melancholic people are sensitive and vulnerable. They are prone to overthinking. People with this personality type deeply experience their feelings. It is common for melancholic people to be pessimistic and have increased anxiety. Often, they spend more time in their own world, not paying attention to their surroundings. However, melancholic people tend to be artistic and creative people, which adds to their personal charm.

Pure temperament types are rare. Most often, a person combines traits of different types, but some express more brightly, while others do not. It is important to remember that temperament can change over time. Each of us can develop qualities depending on our determination and experience, and knowing your temperament type can be a starting point on this path.

- How many temperaments are there?
- What description fits your personality the best?
- Work with your partner. Try to determine their personality type. Ask them to do the same and compare your answers. Are your answers similar? Why?

Task 2

Find personality type that corresponds with each description.

Choleric Sanguine Phlegmatic Melancholic

- Friendly and patient, but easily sidetracked.
- Can be boring to be around, but are very reliable.
- Energetic, hot-tempered, and prone to conflicts.
- Can feel overwhelmed by their emotions, but usually are creative.

Task 3

Decide whether the following statements are true (T) or false (F).

1. Temperament never changes.

2. There are five personality types.
3. Choleric people can be good leaders.
4. Reliability is what others admire about people with sanguine temperament.
5. Phlegmatic people always ready for a new adventure.
6. Melancholic people can be too calm for their own good.
7. You can cultivate certain personality traits.
8. Your temperament doesn't change over time.

Task 4

Translate the following words and word combinations into Ukrainian.

Temperament, action, restraint, to admire, argument, inattentive, spontaneous, a turn-off, thoroughly weighted, sudden, increased anxiety, personal charm, surroundings, confidence, to inspire, bright, calm, creative, determination, experience, spurts of energy, a starting point, energetic nature.

Task 5

Connect the word with its definition.

1. Impulsive	a) The way a person behaves, especially toward others.
2. Emotion	b) Consistent and dependable.
3. Reliable	c) Acting quickly without thinking.
4. Behavior	d) Easily hurt.
5. Vulnerable	e) A strong feeling.

Homework assignment:

Fill in the gaps with the most appropriate word from the word bank.

sensitive anxious hardworking cheerful hotheaded social inattentive artistic

1. Samantha was a nice person to have around: always _____ and never pessimistic.

2. Rational Elise didn't like Carol: in her opinion, this girl was too _____ and rash.
3. You need to be very _____ to get this position.
4. My paintings never look good. Maybe, I'm just not a(n) _____ person.
5. She is not that _____, so it's difficult to offend her with an innocent joke.
6. I'm so _____! What if I didn't pass this test?
7. If you don't focus, you can lose this job. Our boss hates _____ people.
8. He knows many people, he's very _____.

II. Приклад фрагменту заняття для студентів-психологів 3 курсу, які навчаються онлайн.

Тема заняття: Personalities and Why They Change

Мета заняття: розвиток лексичних, граматичних навичок та навчання перекладу з теми Personalities and Why They Change.

Вид заняття: практичне заняття онлайн

Цілі заняття: практична/дидактична: засвоєння студентами нової тематичної лексики; розвиток навичок монологічного говоріння, перекладу й сприйняття прочитанного та навичок письма; виховна: сприяння вивченню навчального матеріалу з професійної англійської мови; наголошення на важливості ролі психолога в сучасних реаліях.

Методи навчання: презентація, індивідуальна робота, частковий переклад тексту, аналіз прочитаного матеріалу.

Зміст заняття:

1. Організаційний момент. Привітання, перевірка присутніх.
2. Вступне слово викладача щодо теми, мети і завдань заняття.
3. Робота з навчальним матеріалом.
4. Завершення заняття. Підведення підсумків, настанови щодо домашнього завдання.

Let's discuss

- What is personality?
- Does personality change? Why?
- Have you ever seen somebody's personality change? Describe this experience.

Task 1

Read the text and answer the questions after it.

Why do our personalities change?

Personality is a set of traits that determine the thoughts and actions of a person. While many of the characteristics are prominent and stay with people throughout their lives, some can come and go, changing you as a human being. That's why sometimes meeting someone you haven't seen in a while might feel surreal: away from you, this person has changed, and their new image doesn't correspond with the one from your memories.

There are many reasons why personality can change. Many people can eliminate or acquire new traits through a conscious effort. For instance, if someone struggled to be a responsible worker in the past, such a person can decide to cultivate reliability within themselves. Someone can also decide to be more strict and assertive, as being soft hasn't helped them achieve certain goals in their life (for instance, getting a promotion). Such a person consciously becomes less timid, striving to change their personality to make their life better.

Certain experiences can also affect our personalities. For example, someone who lacked compassion in the past can become kinder after having kids or adopting a pet. New knowledge can also affect people's behavior: studying psychological literature can help you understand people's behavior better, making you more patient and compassionate.

While there are many ways your personality can change for the better, there are also factors that can change it for the worse. Joining a bad company can influence your behavior negatively: under psychological pressure, people often do things they wouldn't do before. A traumatic event can also affect someone's personality: people who previously were

cheerful, after experiencing something horrible, often become reserved and depressed. It is also common for individuals who survived a traumatic event to become more anxious and nervous, unable to control their emotions. Such people can become aggressive and irritable, easily triggered, and suspicious. Individuals like that need professional help to get better. A good idea would be to refer to an experienced psychologist or even a psychiatrist.

Personality changes are normal; everyone experiences them as they age and encounter new people and situations. However, sudden changes in behavior are not a common thing. They can be a sign of an underlying problem that needs the attention of a therapist, so one shouldn't simply ignore them.

Personality is...

- a) A person's behavior
- b) A set of traits
- c) A reason why people change

Personality traits...

- a) Stay with person their whole life
- b) Change over time
- c) Both of the above

Getting a new personality trait or eliminating one is...

- a) Impossible, as people never change
- b) Possible, but requires effort
- c) Simple, as it is easy to learn something new

Trauma can...

- a) Help learn something new
- b) Help develop compassion
- c) Negatively impact one's behavior

Sudden personality changes are...

- a) Completely normal
- b) Can be a sign of a problem
- c) Can occur at a certain age

Task 2

Complete the table with the correct forms of the words.

Verb	Noun	Adjective
		Irritable
	Experience	
To suspect		
	Struggle	
		Survivable
To traumatize		
		Triggering
	Thought	

Task 3

Rewrite the sentences in Past Simple to describe a change in the individual's personality that occurred after a traumatic event. To do that, use prepositions after, since, until, and before.

Example: She is very social. She is reserved.

She was very social, but after the incident, she became reserved.

1. He is calm. He is easily irritated.
2. Anna is confident. She is anxious.
3. John is kind. John is aggressive.
4. May is cheerful. She is pessimistic.
5. Rick trusts people. He is suspicious.

Task 4

Connect the words with the rest of phrases to create idioms about traumatic experiences and distress. Explain how you understand these sayings.

1. Scarred...	
2. Haunted...	a) in the darkness
3. To be a shell...	b) by the past
4. To be lost...	c) on one's shoulders
5. A weight...	d) for life
	e) of a person

Task 5

Write 5 sentences, using idioms from a previous task. Use as many phraseologisms in one sentence as you can.

Home assignment:

Prepare a presentation about a recent traumatic event that happened in your country. Express your opinion on how this event affected people, who survived it, and how their personalities changed. Think about practical ways to help traumatized individuals.

III. Приклад фрагменту заняття для студентів-психологів 3 курсу, які навчаються онлайн.

Тема заняття: Mental Health During Martial Law

Мета заняття: розвиток лексичних, граматичних навичок й навичок перекладу з теми Mental Health During Martial Law.

Вид заняття: практичне заняття онлайн

Цілі заняття: практична/дидактична: засвоєння студентами нової тематичної лексики; розвиток навичок монологічного говоріння, читання й сприйняття прочитаного та навичок письма; виховна: сприяння вивченню навчального матеріалу

з професійної англійської мови; спонукання до зацікавлення подіями своєї країни; наголошення на важливості ролі психолога в сучасних реаліях.

Методи навчання: презентація, індивідуальна робота, частковий переклад тексту, аналіз прочитаного матеріалу.

Зміст заняття:

5. Організаційний момент. Привітання, перевірка присутніх.
6. Вступне слово викладача щодо теми, мети і завдань заняття.
7. Робота з навчальним матеріалом.
8. Завершення заняття. Підведення підсумків, настанови щодо домашнього завдання.

Starting up

- Do you know what martial law is?
- What do you know about mental health? Why is it important?
- What can affect mental health of a person? Give examples of positive and negative changes.

Task 1

Read the text and answer the questions after it.

Mental Health in Ukraine

Ukrainian system of mental healthcare is heavily dependent on an outdated Soviet model. Soviet mental healthcare could be characterized by prevalence of psychiatric establishments over psychological, lack of quality services, and a significant stigma, experienced by mentally unwell patients. These factors negatively affect mental health of Ukrainian people: as statistics show, Ukrainians are more depressed compared to citizens of European Union, and have twice as high rate of death by suicide.

Ongoing war, which started in 2014, as well as the full-scale invasion that begun in 2022, significantly worsened mental state of people, living in Ukraine. These tragic events

resulted in deaths of thousands of civilians, left many people wounded or psychologically scarred due to experienced violence. Many Ukrainians were taken hostage, imprisoned or forced to work for occupying forces. A great number of Ukrainian citizens became refugees in other countries or internally displaced people. These conditions contributed to the development of post-traumatic stress disorder of a profound number of civilians.

For people, experiencing PTSD, it is quite common to be in a state of severe psychological distress, which leads to the development of anxiety and depression. However, due to the state of mental healthcare in Ukraine, only a small percentage of internally displaced people, who developed mental disorders due to the trauma of war, received necessary psychological aid. The national helpline for veterans was launched only five years after beginning of the conflict. Moreover, the funding for national mental health care facilities was significantly reduced since 2019, which resulted in deterioration of the quality and accessibility of psychological assistance services that citizens of Ukraine desperately need.

Despite the traumatic events, experienced by most of Ukrainians, only 20% of citizens reported about receiving professional psychological or psychiatric help. Due to societal judgement of mentally ill people and prejudice against mental healthcare, a significant part of Ukrainian population refuses to see a specialist despite widely experienced tension, irritability, bad mood, anxiety, and bad sleep. WHO Country Office in Ukraine predicts that a real number of citizens, who will need to receive psychological help due to hostilities, is between 10 and 15 million people.

1. Which of the following is NOT a major mental health issue faced by Ukrainians because of the war?
  - a) Post-traumatic stress disorder
  - b) Anxiety
  - c) Schizophrenia
  - d) Depression

2. What was a significant challenge in providing mental health services in Ukraine before the full-scale invasion?
  - a) Lack of qualified mental health professionals

- b) Insufficient funding for mental health services
  - c) The prevalence of psychiatric institutions
  - d) All of the above
3. Which of the following groups has been particularly psychologically affected by to the war?
- a) Internally displaced people
  - b) Military personnel
  - c) Children and adolescents
  - d) All of the above
4. What has been a major issue in accessing mental health care services in Ukraine?
- a) Lack of awareness about mental health issues
  - b) Stigma associated with seeking mental health help
  - c) High cost of mental health services
  - d) All of the above
5. What international organization addressed the mental health crisis in Ukraine?
- a) The World Health Organization (WHO)
  - b) The United Nations (UN)
  - c) The European Union (EU)
  - d) All of the above

Task 2

Match the word with its definition

1. Stigma
2. Prevalence
3. Post-traumatic stress disorder
4. Internally displaced people
5. Accessibility

a) A mental health condition triggered by a terrifying event

b) The state or quality of being accessible; the ease with which something can be approached, entered, or used.

c) A mark of disgrace associated with a particular circumstance, quality, or person.

d) The rate of occurrence or incidence of a particular disease or condition within a specified population.

e) People forced to flee their homes but still remain within their own country.

Task 3

Match the English term with its Ukrainian translation:

1. irritability	a. тривога
2. poor sleep	b. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
3. bad mood	с. поганий сон
4. tension	d. вимушені переселенці
5. anxiety	e. дратівливість
6. WHO	f. сильний психологічний стрес
7. civilians	g. посттравматичний стресовий розлад
8. displaced people	h. психічні розлади
9. post-traumatic stress disorder	i. національна телефонна лінія підтримки
10. depression	j. напруженість
11. severe psychological distress	k. цивільні особи
12. mental disorders	l. депресія
13. national helpline	m. поганий настрій

Task 4

Find mistakes in the following sentences and correct them.

1. She has a several mental disorders, including depression and bipolar distress.
2. There are a national helpline for refugees, I think.
3. He needs his medication to manage the anxiety.
4. An irritability is not one of his traits.
5. This situation causes too many unnecessary tension.
6. She never told anyone about her condition because of social stigma.

Task 5

Translate this fragment of the text into Ukrainian.

Despite the traumatic events, experienced by most of Ukrainians, only 20% of citizens reported about receiving professional psychological or psychiatric help. Due to societal judgement of mentally ill people and prejudice against mental healthcare, a significant part of Ukrainian population refuses to see a specialist despite widely experienced tension, irritability, bad mood, anxiety, and bad sleep. WHO Country Office in Ukraine predicts that a real number of citizens, who will need to receive psychological help due to hostilities, is between 10 and 15 million people.

Summary of the lesson.

Фрагменти розроблених занять дають підстави стверджувати, що принципи проведення занять з професійної англійської мови традиційно та в онлайн режимі суттєво відрізняються. Аудиторні заняття з іноземної мови передбачають розвиток комунікативних навичок студентів шляхом підтримання розмови англійською мовою з однокласниками, формуючи здібності до ведення діалогу на професійно орієнтовані теми та вдосконалюючи вміння здобувачів освіти сприймати іноземну мову на слух і виражати свої думки англійською мовою.

На відміну від занять в аудиторії, на заняттях з професійної іноземної мови онлайн використовується менше вправ, спрямованих на тісну взаємодію студентів: вправи на обговорення а також роботу в групах або в парах втрачають свою значимість через особливі умови нетрадиційної форми навчання. Збільшується питома вага самостійної роботи студентів. Так, наприклад, виконання завдань на читання і осмислення тексту, а також виконання післятекстових завдань перестає бути груповим для студентського колективу і, натомість, переходить в розряд індивідуальної активності. Більш суттєвою стає роль письмових вправ: в умовах навчання онлайн вони допомагають формувати іншомовну компетентність здобувачів освіти.

ВИСНОВКИ

У роботі описано теоретичні засади навчання професійної англійської мови майбутніх психологів, проаналізовано наукові роботи вітчизняних та зарубіжних фахівців, виявлено елементи викладання професійно спрямованої іноземної мови в університетах, що потребують адаптації згідно з необхідністю оновлення змісту освіти та впровадженням воєнного стану в Україні.

Перший розділ роботи присвячено дослідженню теоретичних засад навчання професійної англійської мови майбутніх працівників психологічної сфери. Було визначено, що у зв'язку з політичною ситуацією сьогодні, більш вагомим значення набуло вивчення тем, пов'язаних з психологічними проблемами українців у період воєнного стану. Необхідним стало підготувати кваліфікованих фахівців психологічної сфери, що могли б надати якісну допомогу постраждалому від війни населенню країни. До громадян, які зазнали психологічної травми внаслідок воєнних дій, відносяться такі категорії, як військові, які безпосередньо перебували на фронті, внутрішньо-переміщені особи та звичайне цивільне населення, яке проживає в країні під час війни. Одним з першочергових завдань освітньої сфери стала підготовка майбутніх психологів, які могли б допомогти таким соціальним групам побороти стрес, зменшити вплив травми на повсякденне життя та реінтегруватися в суспільство. Тому професійна іншомовна підготовка студентів-психологів має включати вивчення тем, присвячених травмі війни. У навчанні майбутніх психологів важливо перейти від формування комунікативних навичок для нейтрального спілкування до професійно орієнтованого. Тексти для завдань з іншомовної підготовки мають бути насичені фаховою лексикою. У дослідженні також акцентовано на посиленні важливості психологічних служб та підвищенні попиту на практикуючих психологів.

Під час дослідження було виявлено елементи оновлення змісту освіти в контексті воєнних дій. У зв'язку з агресією з боку Росії, масовою стала дерусифікація освітнього процесу. Якщо раніше в силу розповсюдженого знання двох мов населенням країни досить поширеним було використання вправ на розвиток навичок

володіння англійською мовою, розроблених російськими фахівцями російською мовою, то зараз це є неприйнятним. Масовості набула також декомунізація: викладачі закладів вищої освіти відмовляються від посібників, написаних фахівцями освітньої сфери СРСР, надаючи перевагу сучасним працям українських науковців та роботам закордонних фахівців, написаним іншою мовою. Відповідно до Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української та громадянської ідентичності», в освітній сфері важливого значення набули виховання патріотизму в студентів. Такі зміни суттєво вплинули на зміст освіти: більш поширеними темами для занять стали такі, що стосуються національної самоідентифікації громадян України, устрою держави, соціальних проблем українського суспільства, а також останніх новин у контексті війни та важливості працівників, які допомагають постраждалому цивільному та військовому населенню.

Другий розділ роботи було присвячено дослідженню методичних принципів викладання професійної англійської мови студентам-нефілологам в контексті оновлення змісту освіти. Було проведено аналіз змін в організації освітнього процесу у вищій школі, зокрема переходу на дистанційне навчання, впровадження компетентнісного підходу та зміни ролі викладача. Було визначено, що викладачу професійно спрямованої іноземної мови необхідно враховувати специфіку майбутніх професій здобувачів освіти, розробляючи та підбираючи навчальні матеріали з дисципліни для кращого оволодіння студентами навичками іншомовної комунікації. Викладачу також потрібно орієнтуватися на особисті риси характеру студентів для заохочення вивчення іншомовного матеріалу, спонукати здобувачів освіти до самостійного виконання вправ, самовдосконалення своїх знань та навичок з предмету. Робітникам освітньої сфери, що працюють в умовах воєнного стану необхідно враховувати специфіку форми навчання студентів та обирати вправи, які допоможуть студентам як онлайн, так і офлайн форм здобуття освіти комфортно та ефективно засвоїти матеріал з дисципліни.

У роботі охарактеризовано специфіку навчання професійної англійської мови майбутніх фахівців сфери психології. Визначено важливість розвитку професійних

рис, таких як толерантність, співчуття, здатність до емпатії, налаштованість на надання допомоги. Ключовою для викладання професійно спрямованої іноземної мови для майбутніх психологів є організація заняття, що допомогла б виховати в майбутніх фахівцях такі риси. Необхідним також є розвинути в студентів психологічної спеціальності стресостійкість та здібність розділяти особисте та професійне життя задля того, щоб запобігти професійному вигоранню, поширеному серед працівників психологічної сфери. Навчаючи майбутніх психологів фахово спрямованій англійській мові, необхідно включати в заняття завдання на військову тематику, посилюючи зацікавленість студентів проблемами сьогодення.

Третій розділ розкриває практичні аспекти навчання професійно спрямованої англійської мови для студентів-психологів в умовах воєнного стану. На основі дослідженого теоретичного та методичного матеріалу було розроблено комплекс вправ та фрагменти занять для майбутніх психологів, а саме студентів 3-4 курсів, що навчаються онлайн і офлайн, що містить лексичний матеріал, пов'язаний з воєнною тематикою, тексти для читання, вправи та завдання на опрацювання тексту.

Фрагменти занять на теми “Types of Temperament”, “Personalities and Why They Change” та “Mental Health During Martial Law” враховують специфіку кожної форми навчання. Таким чином, фрагмент аудиторного заняття з професійної англійської мови фокусується на взаємодії між студентами, груповій роботі, діалогічному говорінні, у той час як фрагменти онлайн занять передбачають збільшену питому вагу індивідуальних завдань, письмових вправ та монологічного вираження думок.

Тож можемо зробити висновок, що поставлену мету дослідження було досягнуто. Було виявлено та описано методичні засади викладання професійної англійської мови для майбутніх психологів у контексті оновлення змісту освіти, а також розроблено навчальні матеріали для вивчення фахової іноземної мови студентами-психологами 3-4 курсів, які відповідають сучасним вимогам щодо володіння англійською мовою студентами психологічних спеціальностей.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Андрущенко В.П. Проблеми самоідентифікації мовної особистості. *Вісник Інституту розвитку людини*. К.: Нац. пед. ун-т ім. Драгоманова, 2011. Вип.18. с. 34-39.
2. Астремська І.В. Особливості та детермінанти особистісно-професійного становлення майбутніх психологів технічного та класичного ВНЗ. *Габітус*, 2021. Вип.28. С.37-41
3. Астремська І.В. Психологічні особливості допомагаючих професій. *Modernization of educational system: world trends and national peculiarities*. Тези доповідей *International scientific conference*. Kaunas, Lithuania: Izdevniecība—Baltija Publishing, 2018. С. 17-21
4. Бакаєва Г.Є., Борисенко О.А. та ін. Програма з англійської мови для професійного спілкування. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.
5. Биков В.Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. праць. Вип.29. Київ-Вінниця: ТОВ «Планер», 2012. С.32-40.
6. Бойко А.І. Конкурентоспроможність освіти як показник її ефективності та якості // Вища освіта України. 2008. №3. С.16-21.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
8. Гапонова С.В. Огляд зарубіжних методів викладання іноземних мов у ХХ столітті / С.В. Гапонова // Іноземні мови. 2010. № 1. С. 11-15.
9. Горєлов Д. М., Корнієвський О. А. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 36 с.
10. Григор'єва О.В. Автоматизація сталих словосполучень англійської мови як засіб розвитку англомовної компетенції студентів закладів вищої освіти. *Ольвійський форум*. Мат-ли Міжнародної наук. Конференції, Миколаїв, ЧНУ ім.Петра Могили, 2021. С.40-42.

11. Гриженко Г.Ю. Про важливість створення сприятливого навчального середовища на заняттях з англійської мови. *Український психоаналітичний журнал*, 2020 С. 52-53
12. Гришкова Р.О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. Навч. посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – 226 с.
13. Гришкова Р.О. Іншомовна підготовка студентів у контексті інтернаціоналізації освіти. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні. Миколаїв, 2014. – с.6-11.
14. Гришкова Р.О. Система вправ для формування мовленнєвої компетенції з професійної англійської мови. *Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України*. Мат-ли міжнародної наук.–практ. конференції, Миколаїв: МНАУ, 2017. – с.40-43.
15. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: Монографія. Миколаїв, Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. - 424 с.
16. Євтух М. Б. Педагогічна психологія: Підручник / М. Б. Євтух, Е. В. Лузік, Н. В. Ладогубець, Т. В. Ільїна. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 420 с.
17. Жукевич І.П. Проблеми готовності до самоосвіти студентів вищих навчальних закладів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка* №13 (224), Ч. I, 2011 – С. 67-73.
18. Заболотська О.О. Методика викладання іноземних мов у ВНЗ. Херсон: Айлант, 2010. 288 с.
19. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
20. Задорожня Т. Використання навчально-дидактичних матеріалів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у системі дистанційного навчання. *Новітні тенденції навчання іноземної мови за професійним спрямуванням*. Мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції, Херсон, ХДМА, 2017, с.199-202.

21. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 28.09.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/> (дата звернення: 24.10.2024)
22. Закон України «Про вищу освіту» №1137-VI від 18.03.2014 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1137-10/> (дата звернення: 24.10.2024)
23. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української та громадянської ідентичності» №1/2702 – 23 від 24.08.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20> (дата звернення: 24.10.2024)
24. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; гол. ред. В.Г.Кремень .К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с. С. 614.
25. Квіт С.М. Дорожня карта реформування вищої освіти України. URL: <https://dt.ua/EDUCATION/dorozhnya-karta-reformuvannya-vischoyi-osviti-ukrayini-272307.html> / (дата звернення: 24.10.2024)
26. Кіршова О.В. Методика навчання німецької мови у вищій школі. Миколаїв: Видавництво ЧДУ ім. П. Могили, 2011. 92 с.
27. Коваленко Ю.В. Ефективність сучасних підходів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. URL: http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Pedagogica/5_57388.doc.htm. / (дата звернення: 22.10.2024)
28. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект). Монографія. Київ: МАУП, 2000. 286 с.
29. Крюкова Є.С. Використання сучасних технологій у вивченні іноземної мови. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2019. №62. Т.1. С. 54-58.
30. Крючков Г.Г. Стратегія навчання іноземних мов в Україні // Іноземні мови в навчальних закладах. К.: Педагогічна преса, 2012. №1-2. 192 с.
31. Лисенкова І.П., Черевач Ю.В. Особливості мотиваційної готовності студентів-психологів до професійної діяльності. *Ольвійський Форум–2024: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі*, 2024. с. 73
32. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: Монографія. К.: Вища шк., 2004. 454 с.

- 33.Методика викладання у вищій школі. / Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. К., КНТ, 2014. – 262 с.
- 34.Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2012. 328 с.
- 35.Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л.С.Панова, І.Ф.Андрійко, С.В.Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
- 36.Морська Л.І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей // Іноземні мови. 2012. № 2. С. 23-24.
- 37.Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf (дата звернення: 22.10.2024)
- 38.Основні засади розвитку вищої освіти України. - Частина 3. / За ред. С.М.Ніколаєнка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2006. 181 с.
- 39.Павлович А.В. Використання інтерактивних методів навчання у викладанні іноземної мови професійного спрямування у вищій школі / А.В.Павлович // *Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі*. Мат-ли V Міжнародної наук.-практ. Конференції. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/11064>.
- 40.Педагогічні технології у неперевній професійній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк, П.В.Воловик, О.Г. Кульчицька, Л.Є. Сігаєва, Я.Д. Цехмістер та ін.; За ред. С.О. Сисоєвої. К.: ВІПОЛ, 2001.502 с.
- 41.Петренко С.В. Оптимізація й аналіз результатів використання у системі змішаного навчання в університеті // Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Т.61, № 5. С. 140-150.
- 42.Позднякова А.М., Астремська І.В. Дослідження стратегій копінг-поведінки та рівня стресостійкості студентів-психологів. *Габітус*, 2023. Вип.54. С.60-64.

43. Положення про освітній процес у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: chmnu.edu.ua/up-content/uploads/2019 (дата звернення: 23.10.2024)
44. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко та ін. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.
45. Радецька С. Застосування інформаційних технологій при перекладі англійськомовних науково-технічних текстів. *Новітні тенденції навчання іноземної мови за професійним спрямуванням*. Мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції, Херсон, ХДМА, 2017, с.227-232.
46. Семиченко В.А. Сміслові орієнтири викладання навчального предмету Методичні та теоретичні проблеми глибинної психології. Збірник наукових праць «Педагогіка. Психологія», 2020.
47. Сисоєва С.О. Розвиток особистості в умовах постіндустріального суспільства // *Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський журнал* / За ред. І.Зязюна, Н.Ничкало, Т.Лєвовицького, І.Вільш.-Т.ІІІ. Київ, Ченстохова, 2001. С.395-404.
48. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: Монографія / Н. А. Сура. Луганськ : СЛУ імені В. Даля, 2008. 176 с.
49. Тарнопольський О.Б. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей / О.Б.Тарнопольський // *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка* (53), 2010. С.47-51.
50. Тарнопольський О. Б. , Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов у вищій школі. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
51. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. К.: ІНКОС, 2006. 248 с.
52. Федорова О. Сумативне оцінювання англійськомовної компетентності в умовах інформаційних технологій. *Новітні тенденції навчання іноземної мови за*

- професійним спрямуванням. Мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції, Херсон, ХДМА, 2017. с. 152-156.
53. Anglberger M. Different reading strategies and the importance of teaching their use in the English language classroom. *Новітні тенденції навчання іноземної мови за професійним спрямуванням*. Мат-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції, Херсон, ХДМА, 2017.
54. Artemenko V. Agent-based modeling of the e-learning user's behavior. *International Journal of Computing*. 2014. V. 13, #1. p. 61-69.
55. Arena C. Blogging in the Language Classroom: It Doesn't «Simply Happen» URL: <http://www.cc.kyoto-su.ac.jp/>/(дата звернення: 25.10.2024)
56. Brilianti, D. F., Rokhim, A. The importance of english for specific purposes based on the engineering students' perceptions. *Academic Journal Perspective: Education, Language, and Literature*, 2024. URL: <https://doi.org/10.33603/wc0gnm38> /(дата звернення: 25.10.2024)
57. Brinton D.M., Snow M.A., Wesche M.B. Content-based second language instruction. *New York: Newbury House Publishers*, 1989. 241 p.
58. British Studies. *The British Council*. (Ed. by N. Wadham-Smith), 1995.- 110 p.
59. Brown G. Principles of Language Learning and Teaching. – San Francisco: S.Fr. State University: 1987. - 277 p.
60. Brown, Molly Young. *Growing Whole: A Guided Journal* // Hazelden. – Minnesota. - 1993.
61. Byram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon: Multilingual Matters, 1997.
62. Byram M. Assessing Intercultural Competence in Language Teaching // *Sprogforum*, № 18, Vol. 6, pp. 8-13. Retrieved March 4, 2004.
63. Council of Europe. European Language Portfolio (ELP): Principles and Guidelines. – Strassbourg: Council of Europe. – 2003. – PP. 10-13.
64. Dudeney G. *How to Teach English with Technology* / G. Dudeney, N. Nockly. – Pearson Education, 2007. – 192 p.

65. Dudeney G., Hockly N. ICT in ELT: How Did We Get Here and Where are We Going? URL: <https://academic.oup.com/> (дата звернення: 25.10.2024)
66. Fairburn CG, Cooper Z. Therapist competence, therapy quality, and therapist training. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3112491/> (дата звернення: 29.10.2024).
67. Fairburn CG, Patel V. The impact of digital technology on psychological treatments and their dissemination. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28110672/> (дата звернення: 29.10.2024)
68. Gryshkova R.O. Quality of Higher Education and State Educational Standards in Ukraine // Science and Education a New Dimension. – Budapest: Society for cultural and scientific progress in Central and Eastern Europe, 2014. p. 43-49.
69. Gryshkova R.O. Specifics of teaching professional English to non-philological students at high school. *Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel: the way to integration*. Ariel University, Israel. № 6, 2015. С.107-112.
70. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. 4-th ed. Harlow: Pearson Education Limited, 2012. 448 p.
71. Heinonen E., Orlinsky D.E., et al. Psychotherapist Trainees' Quality of Life: Patterns and Correlates. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35401345/> (дата звернення: 29.10.2024)
72. Hryzhenko A. Modern conditions impact on general aspects of teaching English at higher educational establishments. *Ольвійський форум*. Мат-ли XV Міжнародної наук. конференції, Миколаїв, ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. с.111-113.
73. Lehtonen Jaakko. Globalization, National Cultures, and the Paradox of Intercultural Competence // viesti.jyu.fi/laitos/lehtonen/globalization.html Retrieved. 2013, Dec. 2.
74. Vivolo M., Owen J., Fisher P., Psychological therapists' experiences of burnout: A qualitative systematic review and meta-synthesis, *Mental Health & Prevention* URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212657022000253/> (дата звернення: 29.10.2024)

75. Maresca G., Corallo F., et al. Coping Strategies of Healthcare Professionals with Burnout Syndrome: A Systematic Review. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35208650/>
76. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) / Ministerial Conference in Yerevan, 14-15 May 2015. URL: https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (дата звернення: 29.10.2024)
77. Tarnopolsky O. Principled pragmatism, or well-grounded eclecticism: a new paradigm in teaching English as a foreign language art Ukrainian tertiary schools? / Advanced Education: Issue 10, 2018, p. 5-11.
78. Vyskocilová J, Prasko J. Ethical reflection and psychotherapy. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24464004/> (дата звернення: 29.10.2024)
79. Whitbourne S.K. 13 Qualities to Look for in an Effective Psychotherapist URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/fulfillment-any-age/201108/13-qualities-look-in-effective-psychotherapist>(дата звернення: 29.10.2024)

ДОДАТОК А

Task 1

Look through the list of personality traits. Which of them describe you the best? Describe your personality using this list and share it with your partner.

Calm	Brave
Patient	Confident
Energetic	Honest
Compassionate	Reliable
Social	Fair
Creative	Strict
Determined	Hardworking
Spontaneous	Independent
Well-organized	Loyal
Caring	Optimistic
Cheerful	Pessimistic
Considerate	Objective

Task 2

Choose five words from the previous task and find one antonym and one synonym to each of them. You can also find words of similar and opposite meaning for this task in the previous exercise.

Example: Compassionate

Synonym: Kind (Previous exercise: Caring)

Antonym: Cruel

ДОДАТОК В

Task 1

Create pairs of antonyms using words from column A and B.

A	B
Altruistic	Cruel
Ambitious	Fearful
Brave	Foolish
Bright	Greedy
Determined	Hesitant
Friendly	Hostile
Generous	Laid-back
Happy	Pessimistic
Kind	Reserved
Optimistic	Sad
Social	Selfish
Wise	Stupid

Task 3

Fill the blank spaces in the table with correct comparative and superlative forms of adjectives.

Example:

Sad	Sadder	The saddest
Irresponsible	More irresponsible	The most irresponsible

***

Positive	Comparative	Superlative
Angry		
Brave		
Bright		
Calm		
Cheerful		
Determined		
Energetic		
Fair		
Friendly		
Kind		
Optimistic		
Reserved		
Social		
Suspicious		
Talkative		
Tidy		